

Förstudierapport inom Profil- och Presentartiklar

Dnr 23.2-1496-16

KAMMARKOLLEGIET

Innehåll

1 Sammanfattning	3
2 Inledning	4
3 Föregående upphandling	9
4 Nuvarande ramavtal	12
5 Informationsspridning av ramavtalen	18
6 Behovsundersökning	19
7 Marknadsundersökning	32
8 Hållbarhet	42
9 Överprövningsmål inom området	46
10 Relevant lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd	47
11 Elektroniska anbud.....	48
12 Förvaltning.....	49
13 E-beställningar	50
14 Rekommendation	52
15 Källförteckning.....	53

1 Sammanfattning

Sedan 2013 finns det ett statligt ramavtal inom området Profil- och presentartiklar. Ramavtalet kan användas av samtliga myndigheter som omfattas av den statliga inköpssamordningen. Detta ramavtal löper ut den 22 september 2017. Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet har initierat en förstudie för att utreda huruvida en ny upphandling bör genomföras. Denna förstudie utgör underlag för detta beslut.

Förstudien visar på omfattning, inriktning, utformning och upplägg av eventuell kommande upphandling inom det aktuella området.

Ramavtalen inom området nyttjas av uppskattningsvis 150 myndigheter. År 2015 var den totala redovisade omsättningen 28 miljoner SEK.

I förstudien har en enkätundersökning genomförts, riktad till myndigheter. Som ett komplement till enkätundersökningen har ett antal intervjuer och möten genomförts. En referensgrupp med deltagare från olika myndigheter har medverkat i förstudien och bidragit med värdefull information och synpunkter.

Av dialogen med myndigheterna framgår att det är viktigt att leverantören har ett brett sortiment samt tillhandahåller bra service. Flertalet myndigheter är överlag mycket nöjda med nuvarande ramavtal och dess utformning.

Projektgruppen har även haft möten med ramavtalsleverantörer respektive branschorganisation för att få deras syn på det nuvarande ramavtalet och på branschen och dess utveckling. Ramavtalsleverantörerna är generellt nöjda med ramavtalet och dess utformning. Ramavtalsleverantörerna önskar dock att den kommande upphandlingen bidrar till att myndigheterna i större utsträckning avropar miljövänliga varor.

Projektet har dragit slutsatsen att det finns fortsatt behov av ett statligt ramavtal inom området profil- och presentartiklar och rekommenderar att en upphandling genomförs.

Förstudierapporten är framtagen av:

Birgitta Engström
Jeanette Hemmingsson
Pendar Solimani
Gabriella Sydorw

2 Inledning

2.1 Bakgrund till förstudien

Förstudien är genomförd av Statens inköpscentral och omfattar Profil- och Presentartiklar dock inte gåvokort där separat förstudie kommer att ske.

Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet övertog från och med 2011-01-01 ansvaret för upphandlingsverksamheten inom den statliga inköpssamordningen. Detta innebär att Statens inköpscentral har som uppdrag att ingå ramavtal för varor och tjänster som är avsedda för andra statliga myndigheter.

Enligt förordning (1998:796) om statlig inköpssamordning ska det finnas ramavtal eller andra gemensamma avtal som effektiviserar upphandlingarna för varor och tjänster som myndigheterna upphandlar ofta, i stor omfattning eller som uppgår till stora värden.

2.2 Mål med förstudien

Syftet med förstudien är att samla information och kunskap om pågående utveckling inom området samt om vilka behov som myndigheterna har. Förstudien ska även belysa förutsättningarna för att en upphandling inom området ska genomföras. Målet är att arbeta fram ett underlag som kan ge stöd inför ett eventuellt arbete med att ta fram ett förfrågningsunderlag.

Samtliga rekommendationer som lämnas i samband med denna förstudie kan komma att prövas på nytt, ändras och anpassas i en kommande upphandling då ny information kan tillkomma och förutsättningar kan ändras med tiden.

2.3 Omfattning och avgränsningar i förstudien

Syftet med förstudierapporten har inte varit att ta fram en kravspecifikation till en kommande upphandling, och således är eventuella krav som kan ställas endast beskrivna på en övergripande nivå. Förstudierapporten beskriver nuläge och erfarenheter av användningen av ramavtalen inom området. Den innehåller avropande myndigheters och leverantörers synpunkter på det nuvarande ramavtalet samt deras förslag rörande upplägg av en eventuellt kommande upphandling. Därtill innefattar förstudierapporten en analys av myndigheters behov och marknadens utbud.

Ramavtalen inom detta område kan i dag användas av statliga myndigheter samt stiftelser och andra organisationer med anknytning till staten.

Kommuner och landsting har således inte rätt att avropa från de statliga ramavtalen på detta område.

Därtill omfattar förstudien inte arbetskläder, t.ex. skydds-/varselkläder eller utmärkelser i form av NOR ”för nit och redlighet i rikets tjänst”, såsom klockor, medaljer och sköldar eller liknande. Vidare omfattar förstudien inte PR- och reklamtjänster eller gåvokort.

På några av de ramavtal som förvaltas av Statens inköpscentral finns varor som även omfattas av ramavtalet för profil- och presentartiklar. Nedan beskrivs vilka ramavtal och varor som det rör sig om:

- Kontorsmaterial: Pennor¹, notisblock, mappar, nyckel och mobilband.
- Tryckeritjänster: Trycksaker, t.ex. kollegieblock.

Projektet bedömer att konsekvenserna av dessa överlappningar är begränsande, och bör kunna hanteras i vägledning om hur ramavtalen ska användas.

2.4 Målgrupp

Förstudien riktar sig till berörda personer inom Statens inköpscentral och de myndigheter som avropar från ramavtalet samt de leverantörer och branschorganisationer på området som är intresserade av en eventuellt kommande upphandling.

2.5 Metod för förstudien

Förstudiearbetet har utförts i enlighet med Statens inköpscentrals projektstyrningsmetodik. Den innefattar:

- initiering av projektet med definition av projektets huvudsakliga mål i form av ett projektdirektiv,
- detaljerad planering, dvs. en projektbeskrivning och planering av projektets aktiviteter,
- genomförande som omfattat informationsinsamling, analys och författande av, förstudierapporten,
- leverans av förstudien med föregående kvalitetssäkring.

Informationsinsamlingen till förstudien har skett genom att en enkät har skickats ut till avropande myndigheter innehållande frågor kopplade till det nuvarande ramavtalet och till utformningen av en eventuellt kommande upphandling. Därtill har en referensgrupp med

¹ Som exempel på hur myndigheterna avropar från de olika ramavtalen kan nämnas att då en myndighet vill ha profilerade pennor till ett event eller dylikt beställer myndigheten pennorna inklusive tryck från leverantören av profil- och presentartiklar. Om myndigheterna har behov av pennor utan förädling (tryck) beställs pennorna istället via ramavtalet gällande kontorsmaterial.

deltagare från olika avropande myndigheter deltagit i förstudien och bidragit med värdefull information och synpunkter.

Vidare har projektgruppen haft möten med leverantörer respektive branschorganisation för att få deras syn på det nuvarande ramavtalet och diskutera upplägg av en eventuellt kommande upphandling.

Möte har hållits med ansvarig ramavtalsförvaltare från Statens inköpscentral.

Det kommer att göras en samlad bedömning av all information som inkommer i förstudien för att på så sätt undersöka hur en upphandling ska utformas på bästa sätt. Det kan innebära att förslag från enskilda intressenter inte alltid kan beaktas vid utformningen av en eventuellt kommande upphandling.

2.6 Definitioner och förklaringar

I förstudien förekommer ett antal begrepp som används i branschen. Med hänsyn till den kommande upphandlingen definieras och förklaras nedan ett antal begrepp.

2.6.1 Definitioner från Swedwatch²

Better Cotton Initiative är ett industri- och organisationssamarbete som t ex tagit fram en klassificering för hållbar bomull vad gäller bland annat miljöpåverkan och socialt ansvar.

Business Social Compliance Initiative (härefter BSCI) lanserades 2003 på initiativ av Foreign Trade Association (FTA) som svar på den ökande efterfrågan på bättre transparens och förbättrade arbetsvillkor i den globala leveranskedjan. BSCI samlar över 1400 företag runt en gemensam uppförandekod och ska stödja dem i deras insatser för att bygga en etisk leverantörskedja genom en modell som gäller för alla sektorer och sourcingländer.

Ethical Trading Initiative (ETI) är en sammanslutning av organisationer, företag, fackförbund och branschförbund. Medlemmar åtar sig att arbeta aktivt för att förbättra arbets- och miljövillkor i leveranskedjan, i enlighet med riktlinjer.

Fairtrade är en märkning som ställer krav på att mänskliga rättigheter respekteras samt att inköparen har betalat ett minimipris för råvaran eller produkten. Kriterier utarbetas och kontrolleras av Fairtrade.

Global Reporting Initiative (GRI) är en USA-baserad nätverksorganisation som tillhandahåller ett ramverk för hållbarhetsrapportering, ger feedback, erbjuder utbildning i att rapportera och certifierar godkända hållbarhetsrapporter.

² Definitionerna är hämtade från Swedwatches rapport, Riskanalyser av utvalda produkt- och tjänstekategorier under Kammarkollegiets ramavtal.

GOTS - The Global Organic Textile Standard, är en internationell märkning för kläder och textil av naturfiber. Märkningen omfattar miljömässiga, och även vissa sociala krav, för hela produktionskedjan. Fibern måste till minst 75 % vara ekologiskt odlad, GMO³ är inte tillåtet och ILO:s åtta kärnkonventioner om mänskliga rättigheter samt levnadslön ingår som kriterier.⁴

Labelling Organisations International (FLO). I dagsläget innehåller kriterierna för textilier endast krav i odlingsledet.

ÖKO-TEX är en märkning för textilier som innebär att plagget testats så att det inte innehåller skadliga kemikalier. ÖKO-TEX har vidareutvecklat sitt arbete och har nu Made in green-certifiering och märkningen S^TeP som utöver grundkraven kräver att tillverkningen ska ske i miljövänliga processer och ta sociala hänsyn utifrån ILO:s åtta kärnkonventioner.⁵

2.6.2 Övriga definitioner

EU-Blomman, är ett gemensamt europeiskt miljömärke som även kallas EU Ecolabel. EU-Blomman är EU:s officiella miljömärkning och beslutad av EU-kommissionen. Kriterierna tas fram av nationella organisationer i EU:s medlemsländer på uppdrag av EU-kommissionen. Varorna granskas ur ett livscykelperspektiv från råvara till avfall. För att licensiera en vara krävs att den uppfyller höga krav på miljö, hälsa, funktion och kvalitet.⁶

Reach, är en förordning för EU som antagits för att förbättra skyddet för människors hälsa och miljön från risker som kan förorsakas av kemikalier. Förordningen främjar även alternativa metoder för en farlighetsbedömning av ämnen för att minska antalet djurförsök. Dessutom innehåller förordningen krav på användare av kemikalier.⁷

Specialbeställning, med specialbeställningar avses en specifik vara som egentligen inte finns på marknaden - den ska designas och tillverkas specifikt efter kundens önskemål.

³ GMO är en förkortning för genetiskt modifierad organism.

⁴ GOTS syftar till att underlätta för konsumenten att välja textilprodukter där ett helhetsperspektiv tagits med hänsyn till både miljö och socialt ansvar i hela kedjan. Kedjan innefattar flera steg; odling, plockning, beredning och tillverkning av själva plagget. Märkningen ställer krav på att tyget ska innehålla minst 95 procent ekologiskt material och att miljömässigt och socialt ansvar tagits vid produktionen. Konstgödsel, kemiska bekämpningsmedel, klorblekning under odling och produktion är ej tillåtna, och gränsvärden sätts för användande av kemikalieanvändning i tillverkningen. Krav ställs även på slitage, färg- tvätt- och ljusbeständighet. Texten i fotnoten bygger på information från <http://www.textilia.se/sidor.aspx/56> 2016-06-08 samt <http://www.medvetenkonsumtion.se/markning/gots-2/> 2016-06-08.

⁵ Certifiering enligt ÖKO-TEX kan ske för varor i alla olika steg i den textila kedjan från fibrer till färdiga slutprodukter samt tillbehör. ÖKO-TEX minimerar användandet av kemikalier vid tillverkningen av varor och kan därför ses som en indirekt miljömärkning även om råvarorna inte är ekologiskt framställda.

⁶ <http://www.svanen.se/Om-oss/Fragor-och-svar/EU-Blomman/> 2016-06-07.

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet.

Svanen, är en officiell och gemensam miljömärkning för Norden. Kriterierna ställer krav på t.ex. innehåll och användning av miljöfarliga kemikalier, utsläpp till luft, vatten och mark, energi- och resursanvändning samt avfallshantering. Dessutom ställs krav på bra kvalitet och funktion. Kraven tas fram i samråd med experter från näringsliv, miljöorganisationer och myndigheter. Innan kraven beslutas skickas de ut på öppen remiss.⁸

Varukorg, ett antal utvalda varor som är framtagna utifrån myndigheternas generella behov. Varorna i varukorgen ingår i leverantörens ordinarie sortiment/kataloger och ska kunna levereras med kort leveranstid.

Övrigt sortiment, alla varor som ingår i leverantörens ordinarie sortiment/kataloger och därmed inte behöver specialbeställas.

⁸ <http://www.svanen.se/Om-oss/Fragor-och-svar/Svanen/> 2016-06-07.

3 Föregående upphandling

3.1 Upphandlingsform och tidpunkter för anbudsgivning och tilldelning

Den föregående upphandlingen genomfördes enligt ett öppet upphandlingsförfarande och som tilldelningsgrund användes ekonomiskt mest fördelaktiga. Förfrågningsunderlaget publicerades 2013-05-15 och sista anbudsdag var 2013-06-26. Ramavtalen för det aktuella delområdet A, Profil- och presentartiklar, började gälla från och med 2013-09-23.

3.2 Upphandlingens omfattning

Upphandling omfattade profil- och presentartiklar med syfte att tillgodose beställarens behov av dylika varor och tjänster samt alternativ transformativ lösning^{9,10}.

3.3 Anbudsområden

Upphandlingen var indelad i två anbudsområden:

A) Profil- och presentartiklar

I området ingår profilkläder, profilartiklar, presentartiklar, give-aways, förädling, lagerhållning av förädlade varor samt kundanpassad webbshop med lagerhållning.

B) Gåvokort

I området ingår gåvokort där mottagaren har möjlighet att välja mellan olika varor och upplevelser dock inte kontanter.¹¹

3.4 Leverantörskvalificering, krav och utvärdering

Utöver sedvanliga krav ställdes särskilda krav på ekonomisk ställning om lägst Kreditvärdig (dvs. lägst 40 poäng) enligt Credit Safe eller likvärdig bedömning. För Profil-

⁹ Med en transformativ lösning avses exempelvis att flytta över traditionen att endast ge bort varor, som pennor, väskor, paraplyer till att också ge bort smart service såsom e-böcker, appar och ringsignaler.

¹⁰ Transformativa lösningar definieras av Upphandlingsutrednings delbetänkande lösningar som ger samma service som konventionell teknik men till ett energi- och resursutnyttjande som är minst 80 % lägre". Se Upphandlingsutredningens delbetänkande SOU 2011:73 s. 232.

¹¹ Observera att gåvokort inte ingår i denna förstudie då den kommande upphandlingen inte ska omfatta dessa varor. Förstudie och upphandling avseende gåvokort kommer att ske separat.

och presentartiklar ställdes krav på minimiomsättning på minst 15 MSEK från det senaste bokslutsåret¹².

Vidare ställdes krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet samt på kvalitetssäkrande arbete.

Utvärderingen genomfördes utifrån ekonomiskt mest fördelaktiga (mervärdesmodell). De utvärderingskriterier som beaktades utöver pris var:

1. Case 1 - Försvarsmakten (FM)
2. Case 2 - Sveriges geologiska undersökning (SGU)
3. Förädlingskvalitet
4. Rabatter

Statens inköpscentral hade bestämt att det totala maximala mervärdet uppgick till 184 000 SEK, vilket var fördelat enligt nedan:

1. Case 1: 24 000 SEK
2. Case 2: 24 000 SEK
3. Förädlingskvalitet: 90 000 SEK
4. Rabatter: 46 000 SEK

Beräkning av anbudssumma

Anbudssumman beräknades genom att lämnat pris i prismatrisen, multipliceras med redan angiven kvantitet (inbördes vikt). Detta skedde för varje rad i prismatrisen. Därefter summerades samtliga rader i prismatrisen. Nästa steg var att pris varukorg, som hade vikten 80 % och pris webb, som hade vikten 20 %, summerades varvid totalsumman utgjorde anbudssumman.

Beräkning av jämförelsesumma

Lämnade bilder/ritningar/skisser för utvärderingskriterierna 1 (Case 1 - FM) och 2 (Case 2 - SGU) och lämnade prover för utvärderingskriteriet 3 (förädlingskvalitet) samt utvärderingskriteriet 4 (rabatter) utvärderades och tilldelades ett betyg som omvandlades till ett mervärde.

Ett avdrag beräknades för respektive utvärderingskriterie i förhållande till hur stor del av maximalt mervärde för kriteriet som uppnåddes. Det framräknade mervärdet för respektive utvärderingskriterie subtraherades från respektive anbuds beräknade

¹² Om inte anbudsgivaren uppfyllde omsättningskravet för 2012 ansågs kravet ändå uppfyllt om anbudsgivaren innehaft en omsättning om minst 15 MSEK de två föregående bokslutsåren (2010 och 2011) samt innehaft en omsättning för 2012 års bokslut som inte avvek med mer än 10 % från omsättningskravet om 15 MSEK.

anbudssumma vilket utgjorde en jämförelsesumma. Anbudet som fick den lägsta jämförelsesumman var det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

Jämförelsesumma = Anbudssumman – anbudets eventuella avdrag för mervärde/-n.

Ramavtal tecknades med fem ramavtalsleverantörer, vilket var maximalt angivet antal förutsatt att tillräckligt antal leverantörer uppfyllde ställda kvalificeringskrav.

3.5 Överprövning

Upphandlingen av Profil- och presentartiklar, överprövades inte.

3.6 Synpunkter och erfarenheter från föregående upphandling

Ansvarig upphandlare har ställt samman en erfarenhetsrapport innehållande erfarenheter och synpunkter från föregående upphandling.

Erfarenheter och synpunkter som framkommit från tidigare upphandling är enligt följande:

- Definiera vad som avses med ”underleverantör” i den aktuella branschen. Detta med anledning av de olika leden inom branschen, såsom grossister, producenter, etc.
- Om varukorg ska användas är det viktigt att varukorgen speglar myndigheternas behov. Överväg att använda en belastningssumma på varan, bestäm hur detaljerat varan ska definieras, om mått anges, t.ex. vilken avvikelse accepteras?
- Problematiken med att få in efterfrågade uppgifter i produktbladet. Vid utvärderingen av varukorgen i den föregående upphandlingen saknades vissa uppgifter på produktbladet. Exempel på efterfrågade uppgifter som saknades var artikelnummer, förslag till vara, hänvisning till katalog eller liknande. Ta fram en metod för att säkerställa att anbudsgivarna kommer in med alla efterfrågade uppgifter.
- Under den föregående utvärderingen av prover och case framkom att det skulle vara bra om det även var möjligt att bedöma leverantörernas kreativa förmåga och vad som är ”unikt” i deras förslag.

4 Nuvarande ramavtal

4.1 Avtalens löptid

Ramavtalen, som började gälla från 2013-09-23, är maximalt förlängda och gäller till och med 2017-09-22.

4.2 Avropsordning

För detta ramavtalsområde gäller en kombination av fastställd rangordning och förnyad konkurrensutsättning beroende på avropets beräknade värde (se tabell nedan) eller om avrop avser produkt ur varukorgen, kundanpassad webbshop eller lagerhållning.

Volym SEK.	Rangordning	Förnyad konkurrensutsättning
<=10 000	Ja	Nej
>10 000	Nej	Ja
Varukorgsprodukter ¹³	Ja	Nej
Kundanpassad Webbshop	Nej	Ja
Lagerhållning	Nej	Ja
Transformativ lösning	Nej	Ja

4.3 Antagna ramavtalsleverantörer

Följande ramavtalsleverantörer antogs och anges i rangordning:

1. MER i Textil & Reklam Östersund AB, 5562912278
2. Roupéz Profile AB, 5569281149
3. Prendo AB, 5562626233
4. Master Design Sverige AB, 5563479178
5. TriffiQ Företagsprofilering AB, 5565826673

Samtliga ramavtalsleverantörer anses utgöra s.k. små företag, då företagen har mellan 10 - 49 anställda.

¹³ Avrop av varor från varukorgssortimentet avropas genom rangordnat förfarande oavsett belopp.

4.4 Försäljningen på ramavtalen

Ramavtalsleverantörerna är skyldiga att en gång per år redovisa statistik över den försäljning som skett på ramavtalen.

4.4.1 Total omsättning på ramavtalet

Nedan redovisas omsättningsstatistik avseende Q3/Q4 2013 t.o.m. Q4 2015. Statistiken baseras på uppgifter lämnade av de fem ramavtalsleverantörerna.

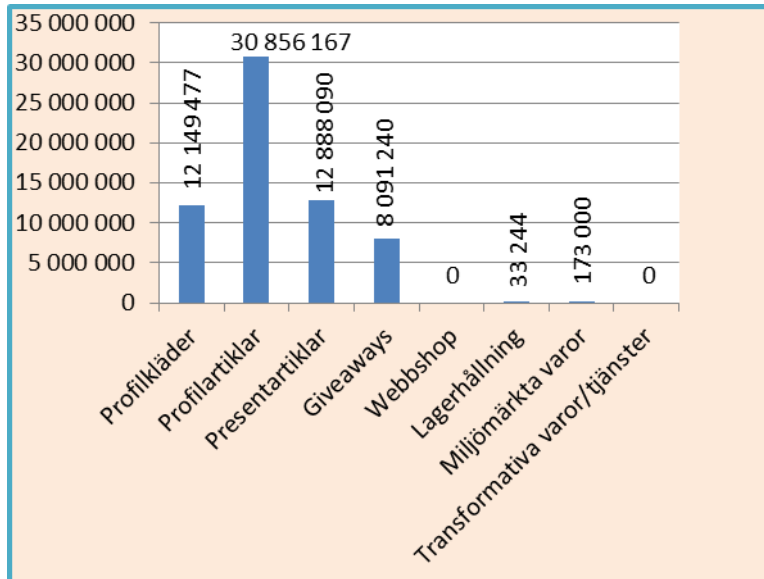
4.4.2 Omsättning per ramavtalsleverantör

Ramavtalsleverantörer	Q 3/4 2013	2014	2015
1. MER i Textil & Reklam Östersund AB	1 905 022 SEK	9 449 176 SEK	12 155 768 SEK
2. Roupéz Profile AB	2 709 014 SEK	4 790 639 SEK	3 925 687 SEK
3. Prendo AB	320 762 SEK	975 122 SEK	2 082 672 SEK
4. Master Design Sverige AB	144 969 SEK	1 214 992 SEK	2 979 720 SEK
5. TriffiQ Företagsprofilering AB	5 553 156 SEK	9 162 315 SEK	6 918 830 SEK
Summa per år	10 632 923 SEK	25 592 244 SEK	28 062 677 SEK

4.4.3 Omsättning per produktområde/tjänsteområde

Nedan redovisas statistik som inkommit under förstudieprojektet avseende omsättnings fördelning på produkt/tjänstegrupper (i SEK).

Statistiken stämmer inte helt överens med omsatt totalbelopp eftersom statistik inte behöver redovisas mer än en gång per år. Det bör vidare observeras att t.ex. transformativa artiklar kan ingå i produktgrupperna istället för att redovisas separat, se punkt 6.1.5.

4.4.4 Omsättning på varukorg

Nedan redovisas den statistik som inkommit under förstudieprojektet avseende Q3/Q4 2013 t.o.m. Q4 2015 avseende omsättningens fördelning på artikelnivå i varukorgen.

Pos	Artikel i varukorg	Antal	%
Pos 1	Kortärmad T-shirt, 140 g	743	0,49 %
Pos 2	Kortärmad T-shirt, 180 g	3 136	2,06 %
Pos 3	Kortärmad T-shirt, 160 g	387	0,25 %
Pos 4	Kortärmad T-shirt, 170 g, funktionsmaterial	336	0,22 %
Pos 5	Kortärmad Pikétröja, dam, 160 g	61	0,04 %
Pos 6	Kortärmad Pikétröja, herr, 160 g	22	0,01 %
Pos 7	Kortärmad Pikétröja, dam, 190 g	36	0,02 %
Pos 8	Kortärmad Pikétröja, herr, 190 g	159	0,10 %
Pos 9	Kortärmad Pikétröja, dam, 220 g	110	0,07 %
Pos 10	Kortärmad Pikétröja, herr, 220 g	270	0,18 %
Pos 11	Kortärmad Pikétröja, dam, 170 g, funktionsmaterial	0	0,00 %
Pos 12	Kortärmad Pikétröja, herr, 170 g, funktionsmaterial	0	0,00 %
Pos 13	Kasse ca 100 g, 420x380 mm	9 955	6,53 %
Pos 14	Kasse ca 75g, 400x350 mm, Non-woven	138	0,09 %
Pos 15	Laptopfodral, ca 15-17, Neopren	32	0,02 %
Pos 16	Laptopväska, 600D, polyester	141	0,09 %
Pos 17	Ryggsäck med datorfack, 600D, polyester	63	0,04 %
Pos 18	Paraply, hoppfällbart	672	0,44 %

Pos 19	Paraply, stormsäkert	183	0,12 %
Pos 20	Kaffemugg med öra, stapelbar	2 370	1,55 %
Pos 21	Take away mugg, keramik	594	0,39 %
Pos 22	Ståltermos mugg med handtag	308	0,20 %
Pos 23	Ståltermos	109	0,07 %
Pos 24	Vattenflaska i plast	1 521	1,00 %
Pos 25	Nyckelband, 20 mm	3 003	1,97 %
Pos 26	Nyckelband, rundstickad	203	0,13 %
Pos 27	Mjukreflex, slapwrap	1 250	0,82 %
Pos 28	Mjukreflex, hangers	7 042	4,62 %
Pos 29	Kulspetspenna i plast	54 203	35,53 %
Pos 30	Kulspetspenna, miljöalternativ	20 005	13,11 %
Pos 31	Blyertspenna stiftpenna, 0,7	45 500	29,83 %
Pos 32	Blyertspenna stiftpenna, 0,7, miljöalternativ	0	0,00 %

4.4.5 Administrativ avgift

Ramavtalsleverantörerna är skyldiga att betala en administrativ avgift motsvarande 1 % på totalt fakturerat nettobelopp som avropande myndighet fakturerat.

4.4.6 Revision

Två revisioner har genomförts på området, en under slutet av 2014 och ytterligare en under början av 2016.

Vid den första revisionen kontrollerades:

1. Att korrekt omsättning redovisats.
2. Fakturerade priser i förhållande till varukorgspriser i ramavtalet.
3. Fakturerade priser i förhållande till rabatt i ramavtalet.
4. Kontroll av giltigt certifikat SS-EN ISO 9001 (eller motsvarande), alternativt kontroll av leverantörens arbete med reklamationshantering.

Vid den andra revisionen kontrollerades:

1. Fakturerade priser i förhållande till rabatt i ramavtalet och användandet av listpriser.
2. Eventuell fakturering av fraktkostnader.

Vad avser utfallet i den första revisionen så fanns det avvikelser som bl.a. avsåg debitering av fraktkostnader, för lågt given rabatt avseende övrigt sortiment och dålig spårbarhet vad gällde specialbeställningar. Dessa punkter följdes sedan upp med ytterligare en revision under 2016, där det kunde konstateras att det fortfarande är svårt att kontrollera prissättningen vad gäller specialbeställningar, men att det i övrigt var färre avvikelser vad avsåg feldebitering av frakt.

Slutsatsen är att det föreligger vissa svårigheter att kontrollera om leverantörerna har lämnat ramavtalsenlig rabatt, då priserna för dessa artiklar ofta inkommer per telefon till leverantörerna. Spårbarheten brister således vilket leder till att det är svårt att avgöra om korrekt belopp har debiterats.

4.5 Ramavtalsanvändare

Det finns inte någon sammanfattad dokumentation över vilka myndigheter som avropat och till vilka belopp. Ramavtalsleverantörerna lämnar ofta frivilligt statistik per kvartal i samband med omsättningsredovisningen. Förvaltaren har analyserat avropsvärde från ca 150 myndigheter avseende 2015. Tabellen nedan avser värdet på samtliga fakturor som respektive myndighet fått under 2015, t.ex. noteras Arbetsförmedlingen för 13 fakturor med det sammanlagda värdet i tabell nedan. Vissa myndigheter, som Länsstyrelserna, är gemensamt summerade i tabellen och avser 17 olika Länsstyrelser med 46 olika fakturor.

Det finns inte något hinder i ramavtalet för att en faktura kan avse debitering av flera avrop som t.ex. skett i nära anslutning till varandra, så det går inte att dra slutsatsen att antal fakturor motsvarar antalet avrop.

Avropsvärde 2015	>1 mnkr	500tkr – 999tkr	400tkr – 499tkr
Myndighet	AF, FMV, Försvarsmakten, Linköping universitet, Lunds universitet, MSB, Skolverket.	Länsstyrelserna (gemensamt värde), Mittuniversitetet, Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Umeå universitet.	SiS, Skatteverket, Skogsstyrelsen, SLU, Södertörns Högskola, Åklagar-myndigheten.

4.6 Avstegsanmälan

Mellan åren 2013 och 2015 har totalt 14 avsteg lämnats till Statens inköpscentral. Avstegens beräknade värde uppgår till ca 6 mnkr för avtalsperioden. Dock avser tre av 14 avsteg upphandling av egen webbshop vilka tillsammans omfattar 4,4 mnkr av avstegens totala värde.

Nedan anges de huvudsakliga skälen för avstegen:

- Få lägre pris
- Få snabbare leverans
- Produkt saknas
- Få mer kundspecifik webbshoplösning, bl.a. så att såväl externa som interna användare kan nyttja webbshopen
- Få lokal leverantör

4.7 Förvaltning av ramavtalet

Ramavtalet förvaltas av enheten för ramavtalsförvaltning vid Statens inköpscentral.

4.7.1 Synpunkter och erfarenheter från förvaltningen

Ansvarig ramavtalsförvaltare har ställt samman en förvaltningsrapport innehållande erfarenheter från förvaltningen av ramavtalet samt förslag och synpunkter inför kommande upphandling.

Det nu gällande ramavtalet fungerar i stort bra och det är få klagomål från avropande myndigheter. Det finns en nöjdhet med möjligheten att kunna avropa rangordnat vid lägre belopp och för plötsliga behov. Det finns inga klagomål på att ramavtalen är rikstäckande.

Nedanstående bör dock ses över inför en eventuellt kommande upphandling:

- Ramavtalets texter bör uppdateras och förtydligande införs istället för att hänvisa till annan källa.
- Lämpligt antal leverantörer?
- Det bör tydliggöras vad som utgör övrigt sortiment och vad som utgör specialbeställningar. Detta för att klargöra vilka artiklar som inte rabatteras.
- Är prisjustering relevant inom området?
- Kan webbshop-funktion utvidgas?
- Tydligare definition av begreppet underleverantör.
- Möjlighet att lägga leverantör i karantän viss tid.
- Värdegränser och förtydligande i specialfall vid eventuell kombinerad avropsordning.
- Justera krav på försäljningsstatistik utifrån Statens inköpscentrals behov.
- Finns det möjlighet att kravställa sökbarhet på leverantörens webbplats?

Ingen leverantör har till dags dato (juni 2016) begärt någon prisjustering av artiklarna i varukorgen.

5 Informationsspridning av ramavtalen

Information om ramavtalen förmedlas på www.avropa.se. Det är enheten för ramavtalsförvaltning på Statens inköpscentral som är ansvarig för att webbplatsen kontinuerligt uppdateras med relevant information om ramavtalen och ser även till att stöddokumentation i form av exempelvis vägledningar och avropsblanketter finns att tillgå.

6 Behovsundersökning

I förstudien har det genomförts en enkätundersökning samt ett referensgruppsmöte med deltagare som i enkäten anmält sitt intresse för att delta i referensgruppen.

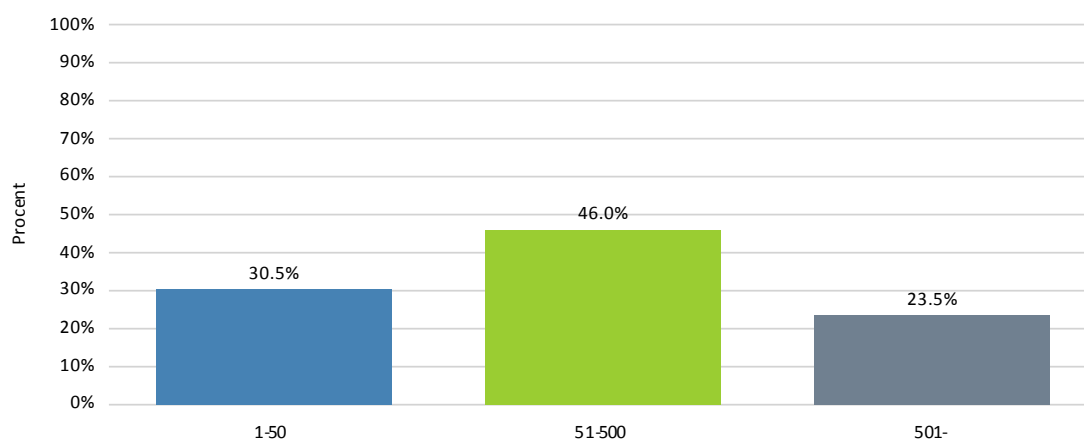
6.1 Myndighetsenkät

En enkät gick ut till 340 avropsberättigade myndigheter. Enkäten besvarades av 187 respondenter, vilket ger en svarsfrekvens på 55 %.

Syftet med enkäten var att undersöka behovet av samt önskemål kring Profil- och presentartiklar inom ramavtalsområdet. Vidare var syftet att ge myndigheterna möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter rörande det befintliga ramavtalet och ge generella synpunkter avseende en eventuellt kommande upphandling av ett statligt ramavtal.

Vad gäller antalet respondenter har utskicket till domstolarna ”studsats tillbaka” pga. spaminställningar hos myndigheterna. Utskick till domstolarna har därefter gjorts manuellt, siffran 340 kan till viss del därför vara missvisande.

6.1.1 Hur många anställda har myndigheten?

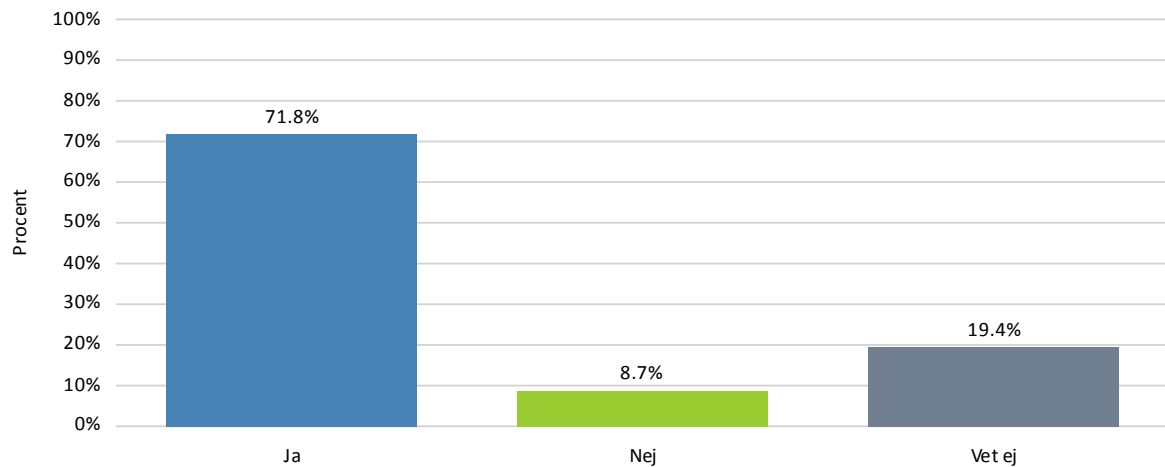

Majoriteten av respondenterna har mellan 51 – 500 anställda. Av 187 respondenter är det 86 stycken som har mellan 51 – 500 anställda, 57 stycken respondenter har mellan 1 – 50 anställda och 44 respondenter har fler än 500 anställda.

6.1.2 Har ni avropat från det statliga ramavtalet gällande Profil- och presentartiklar?

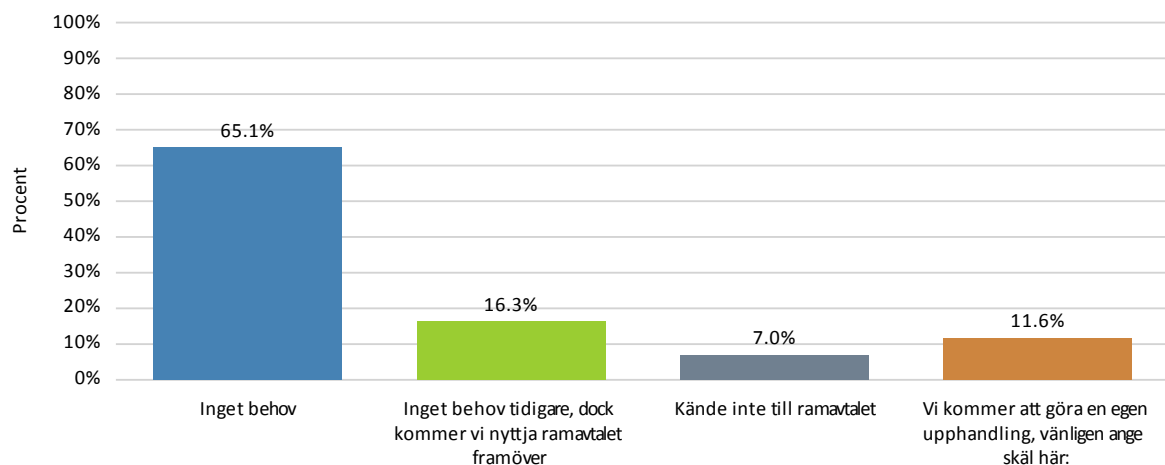
På frågan om avrop gjorts från ramavtalet uppgav 54 % av respondenterna att avrop hade gjorts. Detta innebär att 101 respondenter gjort avrop från ramavtalet.

6.1.3 Är ni nöjda med det befintliga ramavtalet?

103 respondenter har besvarat frågan och 74 respondenter är nöjda med befintligt ramavtal. 9 respondenter är inte nöjda med befintligt ramavtal och 20 respondenter vet inte/kan inte svara på frågan om de är nöjda med befintligt ramavtal.

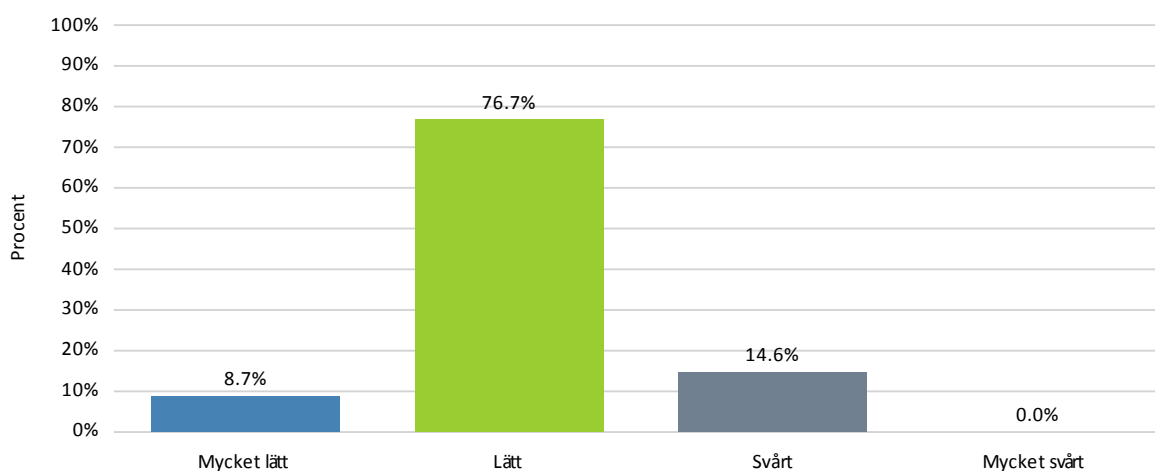
6.1.4 Varför använder ni inte det statliga ramavtalet gällande Profil- och presentartiklar?

Av de 86 respondenter som uppgett att de inte gjort avrop från det statliga ramavtalet har majoriteten angett att inget behov förelegat samt i övrigt följande:

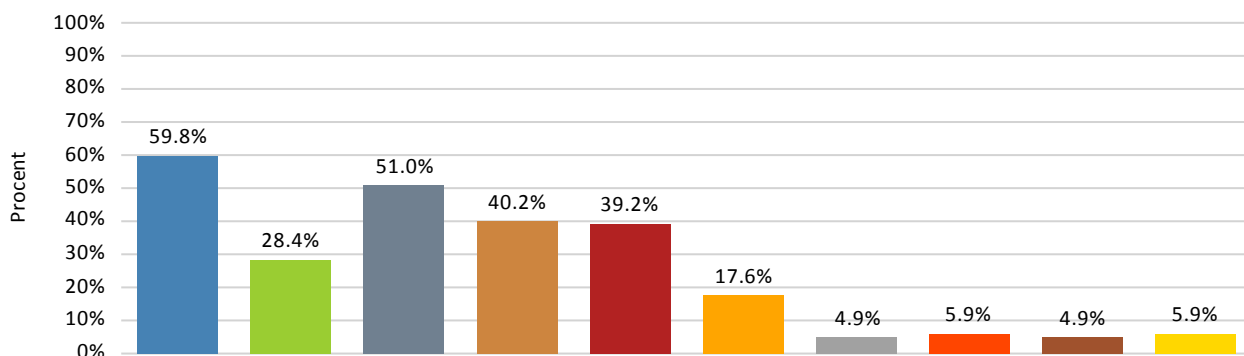
- Fick inget svar på avropsförfrågan när vi använde det statliga ramavtalet.
- Vi har ett eget ramavtal.
- Ramavtalet uppfyllde inte myndighetens behov.

6.1.5 Hur lätt/svårt har det varit att avropa från ramavtalet?

103 respondenter har besvarat frågan och 88 av dessa anser att det är mycket lätt eller lätt att avropa från ramavtalet. Det innebär att 15 respondenter anser att det varit svårt att avropa från ramavtalet. Det kan dock konstateras att myndigheterna anser att det är ett ramavtal som är användarvänligt.

6.1.6 Vad avropar ni från ramavtalet?

Namn	Procent
Artiklar som finns i ramavtalets varukorg	59,8 %
Profilkläder med logotype (artiklar utöver varukorg)	28,4 %
Profilar artiklar med logotype (artiklar utöver varukorg)	51,0 %
Giveaways med logotype (artiklar utöver varukorg)	40,2 %
Presentartiklar med eller utan logotype (artiklar utöver varukorg)	39,2 %
Miljövänliga artiklar/miljömärkta artiklar	17,6 %
Kundenpassad Webbshop	4,9 %
Kundenpassad lagerhållning av förädlade varor	5,9 %
Transformativ lösning - härmed avses exempelvis att förändra traditionen att ge bort varor, som pennor, väskor, paraplyer till att också ge bort smart service såsom e-böcker, appar, ringsignaler etc.	4,9 %
Kostnadsfri rådgivning med genomförbara och kreativa idéer om varor, var logotyp ska presenteras på produkten och hur de kan användas utifrån era mål och budgetramar	5,9 %
Antal respondenter	102

102 respondenter har besvarat frågan om vad som avropas från ramavtalet. Som framgår avropar majoriteten av respondenterna artiklar från varukorgen och/eller profilartiklar med logotype. Även giveaways med logotype och/eller presentartiklar med eller utan logotype avropas av en stor del av respondenterna.

6.1.7 Vilka positiva erfarenheter har ni från avrop från nuvarande ramavtal?

Nedan listas ett urval av myndigheternas positiva erfarenheter från nuvarande ramavtal.

- Lätt att avropa.
- Bra återkoppling och snabba besked.
- Bra med leveransavtal och att vi har en kundansvarig.
- Mycket bra bemötande. Bra information och förslag till varor då de vi tänkt oss inte funnits att tillgå.
- Lättillgängliga leverantörer. Snabba offerter. Bra leveranstid.
- Det har funkat bra. Det som beställts har levererats i tid och med förväntad kvalitet.
- Leveranssäkra leverantörer, bra spridning, elektronisk fakturering fungerar.
- Låg reklamation på produktion och tryck.

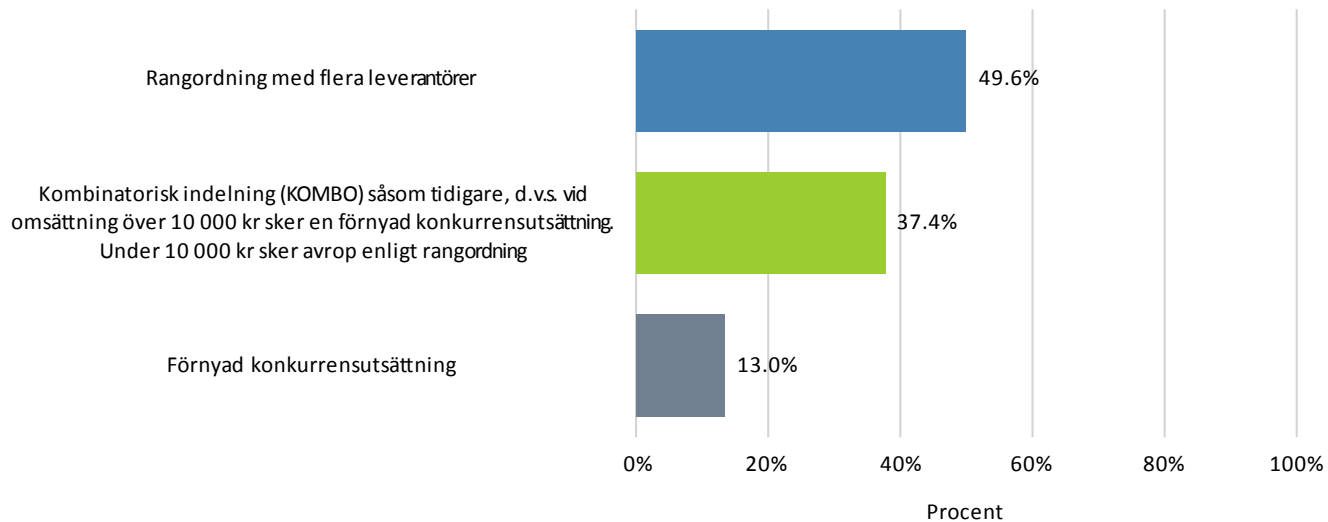
- Många varor att välja emellan.
- Tillmötesgående vid framtagning av nya varor.

6.1.8 Vilka mindre bra erfarenheter har ni från avrop från nuvarande ramavtal?

Nedan listas ett urval av myndigheternas mindre bra erfarenheter från nuvarande ramavtal samt förslag på frågor att se över inför kommande upphandling.

- Trycket (förädling) blir dåligt på många varor, vilket resulterat i en hel del reklamationer.
- Vissa leverantörer har haft svårt att leverera rätt, följa manus etc.
- Många gånger har de varor som avropats och avtals om utgått i sortiment när beställningen väl gjorts vilket resulterat i att vi fått en likvärdig vara. Detta innebär en del merarbete och att vi får tumma på vissa detaljer för att kunna få leveransen i tid.
- Leveransförseningar och missförstånd vid beställningar.
- Svårt att veta att vi får rätt priser och rabatter.
- Svårt att uppskatta värdet på avropet då man i förväg inte vet vad en vara kan komma att kosta.
- Dyrt vid mindre kvantiteter.
- Avropsblanketten är svår att förstå och det är lätt att skriva fel för de som svarar på avropet. Mer klarspråk, lättsammare uppställning och tydligare var text ska fyllas i.
- Leveranstider varierar mycket utan ytterligare information.
- Leverantören kan vilja ge sken av att kunna erbjuda en viss vara för att få ett uppdrag, men det visar sig sedan att deras vara endast är likvärdig. När det gäller profilering är estetiken ofta viktig och små nyanser kan göra stor skillnad.
- Möjligheten till anpassning av varor (förädling) är ofta mycket begränsad. Små trycktytor på stora varor och liknande begränsningar.
- Få leverantörer svarar på avropsförfrågan. Meddelar inte att de inte kommer att lämna anbud.
- Ibland svårt att få snabba svar.
- Många av våra inköp överstiger 10 000 SEK vilket medför många förnyade konkurrensutsättningar. Detta skapar långa ledtider vilket är problematiskt då vi många gånger har behov av ett snabbt förfarande. Dessutom tar det mycket extra arbete när vi har många inköp igång samtidigt.
- Man måste ofta gå vidare till företagets produktsida för att hitta det som vi är ute efter. Produktlistan är begränsad. Vi önskar även ett större fokus på miljöanpassat material. Förenkla texten i de gemensamma dokumenten i t.ex. vägledande text.
- Varukorgen skulle behöva innehålla fler varor för att förenkla vår inköpsprocess.
- Mer miljövänliga varor och lättare att hitta dem. Att få miljövänliga varor är inget problem idag, men oftast blir priset för högt. Förslag: ha ett antal mindre, dyra artiklar som är miljömärkta, exempelvis block, penna, mugg, mössa, vantar, reflex, läppglans.

6.1.9 Vad är att föredra vid beställning/avrop inför kommande upphandling?

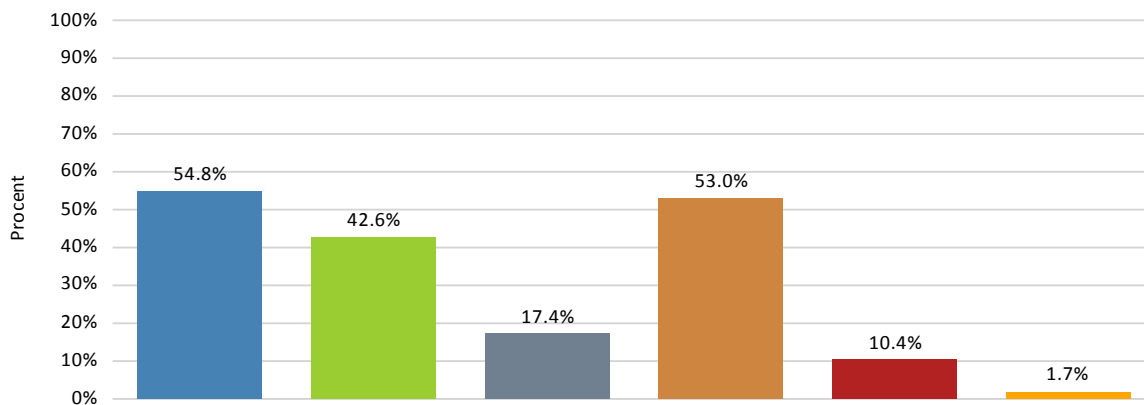
115 respondenter har besvarat frågan och 57 respondenter föredrar rangordning med flera leverantörer. 43 respondenter föredrar en kombo och 15 respondenter föredrar förnyad konkurrensutsättning.

6.1.10 Om Kombinatorisk indelning önskas, ange vilka gränser som skulle vara intressanta?

Nedan listas ett urval av myndigheternas förslag till beloppsgränser:

- 10 000 SEK (såsom tidigare)
- 15 000 SEK
- 20 000 SEK
- 30 000 SEK
- 50 000 SEK
- 100 000 SEK
- 20 000 SEK, samt rangordning på produktlista som tidigare.
- Rangordning upp till 20 000 SEK samt vid köp från produktlistan.
- Upp till 300 tygpåsar med flerfärgstryck ska vara enkelt att beställa utan förnyad konkurrens.

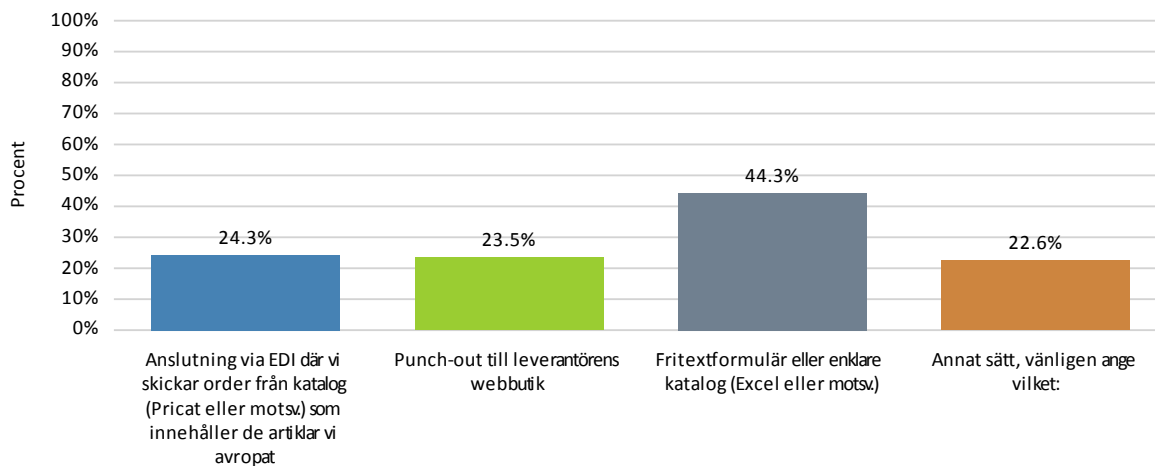
6.1.11 Hur vill ni kunna göra era beställningar?

Namn	Procent
Online via ramavtalsleverantörens Webbshop	54,8 %
Via ert e-handelssystem, t.ex. Proceedo, Agresso, Raindance	42,6 %
Via egen kundanpassad Webbshop	17,4 %
Via telefon och/eller mail	53,0 %
Via Statens inköpscentrals avropsblankett	10,4 %
Annat sätt, vänligen ange vilket:	1,7 %
Antal respondenter	115

115 respondenter har besvarat frågan om hur de vill kunna göra beställningar från ramavtalet. Majoriteten kunna göra beställningar online via ramavtalsleverantörens webbshop, via sitt egna e-handelssystem och/eller telefon/mail. 20 respondenter vill kunna avropa via egen kundanpassad webbshop och/eller 12 respondenter vill kunna avropa via Statens inköpscentrals avropsblankett.

6.1.12 Vilken/vilka typer av e-handel använder ni?

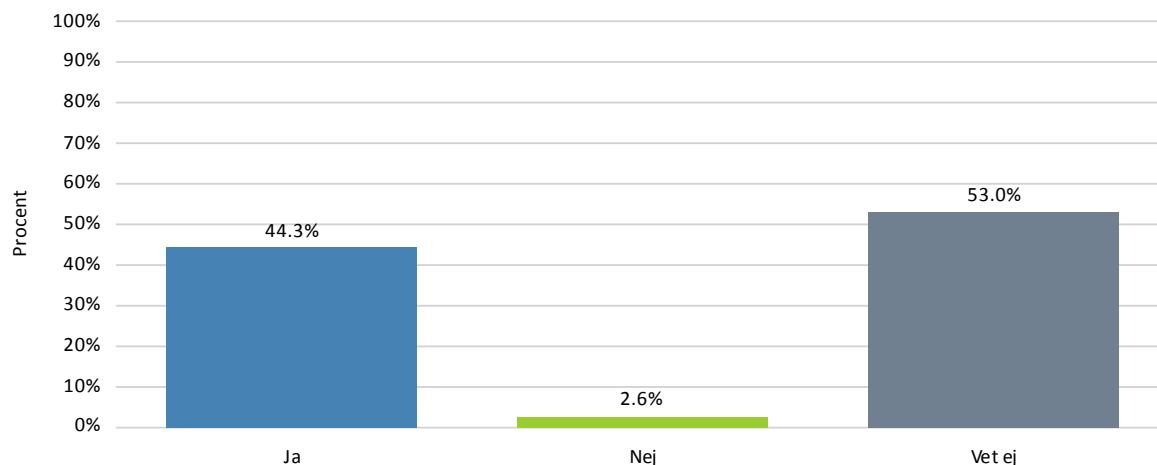

Namn	Procent
Anslutning via EDI där vi skickar order från katalog (Pricat eller motsv.) som innehåller de artiklar vi avropat	24,3 %
Punch-out till leverantörens webbutik	23,5 %
Fritextformulär eller enklare katalog (Excel eller motsv.)	44,3 %
Annat sätt, vänligen ange vilket:	22,6 %
Antal respondenter	115

115 respondenter har besvarat frågan om vilken/vilka typer av e-handel som används. 28 respondenter har angett att det görs genom en EDI-anslutning. 27 respondenter har angett att det görs genom en punch-out till leverantörens webbutik. 51 respondenter har angett att det görs genom ett fritextformulär eller en enklare katalog. Ett antal respondenter har angett att det görs på ett annat sätt och angett följande sätt:

- Agresso.
- Beställning via mejl.
- Beställningen via Proceedo.
- Punch-out under utveckling.
- SAP¹⁴.

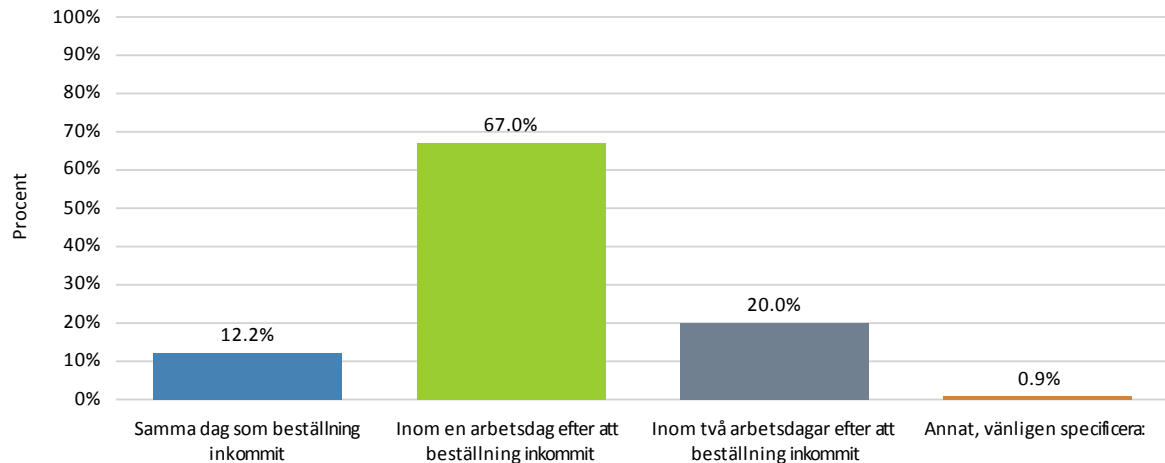
6.1.13 Skickar era leverantörer av profil- och presentartiklar e-fakturor till er om ni begär det?

115 respondenter har besvarat frågan och 51 respondenter anger att e-fakturor skickas om det begärs. Ett fåtal har angett nej. 61 respondenter känner inte till om e-fakturor skickas om det begärs. Intressant i sammanhanget är att veta om det är en/flera särskild/-a leverantör/-er som skickar eller inte skickar e-fakturor. Detta framgår dock inte av enkäten.

¹⁴ SAP är ett fullskaligt affärssystem som hanterar olika funktioner inom ett företag: ekonomi och redovisning, kunder, leverantörer, lager, personal med mera.

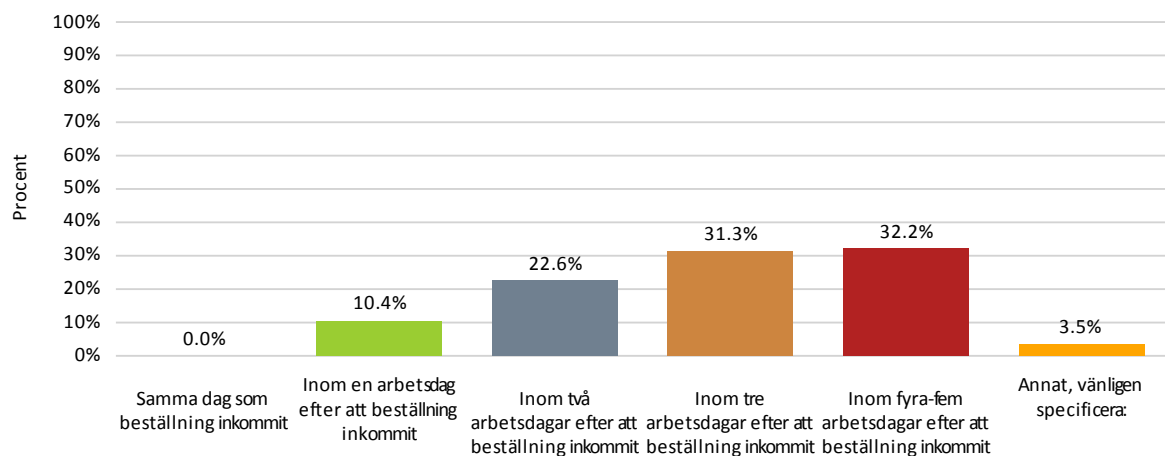
6.1.14 Inom vilken tid anser ni att en leverantör bör kunna bekräfta en beställning (orderbekräftelse)?

115 respondenter har besvarat frågan. Merparten av respondenterna (77 stycken) anser att leverantörerna bör kunna bekräfta en beställning inom en arbetsdag efter att den inkommit. En mindre del av respondenterna (23 stycken) anser att en beställning bör bekräftas inom två arbetsdagar efter att beställning inkommit. Dessutom anser en liten del av respondenterna (14 stycken) att en beställning bör bekräftas samma dag som beställning inkommit.

1 respondent har angett att en beställning bör bekräftas inom max en vecka, under förutsättning att det är en enkel order. Respondenten anser dock att bekräftelse bör få lämnas inom två veckor om leverantören behöver ”leta delar eller liknande”.

6.1.15 Inom vilken tid anser ni att en leverantör bör kunna leverera sina lagerhållna varor? Gäller inte specialbeställningar.

Namn	Antal
Samma dag som beställning inkommit	0 st.
Inom en arbetsdag efter att beställning inkommit	12 st.
Inom två arbetsdagar efter att beställning inkommit	26 st.
Inom tre arbetsdagar efter att beställning inkommit	36 st.
Inom fyra-fem arbetsdagar efter att beställning inkommit	37 st.
Annat, vänligen specificera:	4 st.
Antal respondenter	115 st.

115 respondenter har besvarat frågan. Majoriteten av respondenterna, totalt 73 stycken, anser att leverans av lagerhållna varor bör kunna ske inom 3 alternativt 4 – 5 arbetsdagar efter att beställning inkommit. 26 respondenter anser att leverans av lagerhållna varor bör kunna ske inom 2 arbetsdagar efter att beställning inkommit. Respondenterna som ansett att en annan tid är mer lämpligt har angett följande:

- Köper endast anpassat - med logotype.
- 10 arbetsdagar.
- Det beror på order och varor. Det kan variera.

Sammanfattning av myndighetsenkät

Av myndighetsenkäten framgår att de respondenter som använt ramavtalet är nöjda med ramavtalet och tycker att det varit lätt eller mycket lätt att avropa ifrån. Vid en kommande upphandling föredrar omkring 50 % av respondenterna ett rangordnat ramavtal med flera leverantörer. Majoriteten av respondenterna vill kunna göra beställningar från ramavtalet online via ramavtalsleverantörens webbshop, via sitt egna e-handelssystem och/eller telefon/mail. Vidare visar enkäten att myndigheterna önskar snabba leveranser och snabb återkoppling.

6.2 Möte med myndigheter

6.2.1 Om referensgruppsmöten

Under förstudieprojektet har ett referensgruppsmöte hållits. Vid referensgruppsmötet deltog ansvarig projektledare, projektmedlem, biträdande ramavtalsförvaltare samt ett urval av avropsberättigade myndigheter av olika storlekar som använder det befintliga ramavtalet på området. Rent generellt är myndigheterna nöjda med det befintliga ramavtalet. Nedan följer de viktigaste diskussionspunkterna från referensgruppsmötet.

6.2.2 Prover

Den generella uppfattningen bland myndigheterna på referensgruppsmötet var att det är bra med möjligheten att kunna beställa varuprover.

Varuprover efterfrågas i syfte att kunna göra en kvalitetskontroll. Det är inte alltid nödvändigt att begära in varuprover men möjligheten måste finnas kvar. En vanligare form av kontroll är via e-post, vilket går snabbare. Vill man kontrollera t.ex. färg eller tryck är prover bra. Vid referensgruppsmötet framkom även att då myndigheterna avropar en ny vara av större kvantitet vill myndigheten gärna ”klämma och känna” på varan. Möjligheten att vid avrop beställa prover och referensexemplar samt kontrollera korrektur finns i det befintliga ramavtalet.

6.2.3 Kundanpassad webbshop och lagerhållning

Vid möten med befintliga ramavtalsleverantörer framkom att lagerhållning avropas i mycket begränsad mängd. Vid den tidigare upphandlingen utgjorde möjligheten att lagerföra varor ett ska-krav.

Den allmänna uppfattningen bland deltagarna på referensgruppsmötet är att det är fortsatt intressant med både webbshop och lagerhållning, båda bör därför finnas kvar. För att lagerhållning ska fungera väl krävs god omsättning på varorna, den stora fördelen är att beställningstiderna förkortas avsevärt.

Problematiken med lagerhållning är bl.a. att avgöra vem som äger varorna och hur hanteringen av lagret ska ske när avtalstiden löper ut. Om leverantören ska köpa upp lagret leder detta till ett högre pris. Det är en avvägning mellan kostnad och nytta och hur mycket utrymme som kan avvaras. Dessutom blir varor gamla, tryck torkar och den grafiska profilen uppdateras. Inga av de deltagande myndigheterna använder sig i nuläget av lagerhållning men det kan komma att ändras över tid. En av totalt sex referensgruppsdeltagare använder idag av webbshop.

6.2.4 Transformativa tjänster

I kort kan noteras att transformativa tjänster har avropats i mycket begränsad omfattning. Trots att ramavtalet har löpt över halva avtalstiden ställer sig majoriteten av referensgruppsdeltagarna frågande till vad som utgör transformativa tjänster.

6.2.5 Avropsform: kombo och gräns för denna

Deltagarna vid referensgruppsmötet var av åsikten att kombo är att föredra jämfört med bara rangordning eller förnyad konkurrensutsättning. Fördelen är att det ger viss flexibilitet. Kombo ger möjligheten till snabba avrop och pressar även priserna.

Upplägget med varukorg fungerar och det är bra med fem leverantörer, istället för två som i ett tidigare ramavtal.

Från leverantörernas sida har det framförts att beloppsgränsen bör höjas från dagens 10 000 SEK till åtminstone 15 000 SEK, för att marknaden annars slås ut. Referensdeltagarna har olika åsikter i frågan, vissa vill höja gränsen för att inte behöva göra förnyade konkurrensutsättningar hela tiden medan andra anser att 10 000

kronorsgränsen fungerar väl. En slutsats är att myndigheterna anser att det bör röra sig om en skälig beloppsgräns.

6.2.6 Eventuella förslag på utvärderingskriterier i ramavtalsupphandling och eventuell förnyad konkurrensutsättning

- Utvärdera på CSR krav.
- Miljö.
- Leveranstid viktig aspekt.
- Produktgenskaper.

6.2.7 Förslag på övriga förändringar/förbättringar

- Det behöver bli tydligare vad som ingår i ramavtalet (ramavtalets omfattning). Det är svårt att hitta rabatterna och det är svårt att hitta varor.
- Den befintliga avropsblanketten är mycket svår att använda och behöver ses över. Det är för mycket text och många fält. En modernare layout önskas. Det är krångligt med många flikar med omfattande information.
- Hanteringen av underleverantörer är en mycket viktig aspekt.
- Ramavtalsleverantörerna är dåliga på att märka upp försändelser vilket leder till problem när artiklarna levereras till bl.a. godsmottagningar. Utan märkning av t.ex. inköps- och ordernummer är det svårt att veta vad som levereras och till vem (ansvarig person/avdelning). Det blir svårt att göra uppföljningar på vad som levererats och när leverans har skett.
- Tygpåsarna i varukorgen behöver vara av bättre kvalitet.
- Schabloner och kostnader förknippade med dessa bör undersökas. Det är orimligt att det tillkommer kostnader för schablon vid varje tryck. Det borde vara möjligt att spara schablonen och använda en och samma till den slits ut.

6.3 Sammanfattning av referensgruppsmöte

Överlag var de myndigheter som var representerade vid referensgruppsmötet nöjda med det befintliga ramavtalet. En av de positiva aspekterna som man vill behålla till ett eventuellt framtida ramavtal är möjligheten att kunna beställa varuprover. Det framkom även att det är rimligt med tre till fem leverantörer, dock inte fler än fem.

Den allmänna uppfattningen bland deltagarna på referensgruppsmötet var att det är fortsatt intressant med både webbshoppar och lagerhållning och att dessa två därför bör

finnas kvar. Det ska dock noteras att webbshoppar och lagerhållning har avropats i mycket begränsad utsträckning. Därtill bör kort kommenteras att även transformativa tjänster har avropats i mycket liten omfattning och att det är svårt för myndigheterna att ta till sig innebörden av vad som utgör en transformativ lösning.

Två aspekter som behöver ses över i ett eventuellt kommande upphandlingsprojekt är kostnaderna förknippade med schabloner och märkningen av leveranser.

7 Marknadsundersökning

Marknadsundersökningen har genomförts genom att analysera marknaden för att få deras syn på branschen och dess utveckling.

En viktig informationskälla har varit de möten som genomförts med branschorganisation och befintliga ramavtalsleverantörer.

7.1 Marknaden

Då det saknas en särskild branschkod för presentreklam är det svårt att uppskatta hur många företag som finns marknaden. Branschorganisationen Svensk Branschförening för Profil- och Reklamprodukter (nedan SBPR) uppskattar att det finns ca 3 000 företag på marknaden som säljer presentreklam. Företagen drivs mycket olika och består av allt från enmansföretag (1 000-tals) till stora etablerade företag. Av dessa 3 000 är 800 - 1000 företag mer aktiva och mer etablerade i branschen. Branschen kan erbjuda allt från små och billiga giveawayartiklar till dyra designade varor samt upplevelsepresenters.

Av de företag som är medlemmar i branschorganisationen SBPR är flertalet små och medelstora företag.

På marknaden råder stor konkurrens och priserna är pressade. En orsak är att det är lätt att starta ett företag då inträdeshindren på marknaden är små. Exempelvis finns inte några kostnader såsom lager och hyra.

Konstruktionen på marknaden är kund-återförsäljare-grossist. Vissa återförsäljare har även egen import och produktion och är själva grossister. En grossist är oftast inte en producent utan köper hem varor från tillverkaren. Lagerhållning kan erbjudas av grossisten och ibland av återförsäljare. Vissa återförsäljare går direkt till fabrik för att få bättre priser.

Det förekommer att importörer och återförsäljare slår sig samman i intressegrupper. Det finns ett antal grupper bland återförsäljarna, t.ex. Gosh, Fronta och New Wave Profile, och ett antal grupper bland importörerna, t.ex. PWA.

Vad gäller specialbeställningar måste dessa tillverkas på plats, dvs. kravspecifikation-produktion-färdig vara-förädling-leverans. Därför kan leveranstiderna för dessa variera och vara långa.

7.2 Möte med branschorganisation

7.2.1 Om branschorganisationen

SBPR är en intresseorganisation för leverantörer och underleverantörer som ska verka för att stärka profil- och presentreklamens betydelse i marknadsföringen samt tillvarata beställarnas intressen. SBPR har ca 128 medlemmar varav 95 stycken är återförsäljare.

7.2.2 Utveckling inom branschen m.m.

De senaste sju åren har branschen inriktat sig på att få kunden att bli medveten om att det handlar om att utforma en budbärare som även kan förstärka kundens varumärke - inte enbart att köpa en vara. Det här synsättet är sedan tidigare etablerat inom den privata sektorn. Exempel: Trafikverket vill få stockholmarna att minska användningen av dubbdäck i city.

Trenden är att arbeta med CSR¹⁵ (barnarbete), miljöarbete och hållbara varor pågår - Holland, Sverige och Tyskland har kommit längst.

7.2.3 Vad ser ni som de största utmaningarna i dagsläget?

Enligt SBPR:s medlemmar är nedanstående de största utmaningarna:

- Få kunden att se profil- och presentartikelleverantör mer som en mediebyrå. Exempel: Pågen som vill ha en brödrost som rostar hjärtan.
- Få kunden att förstå värdet av varan och att inte enbart inrikta sig på att lägst kostnad. Exempel: en fabrik i Marocko som tillverkar t-shirts av egyptisk bomull till Fruit of the Loom. Det vatten som används i tillverkningen renas och kan användas till bevattning, vilket blir en win-win situation. Dessa t-shirts kostar 1-2 SEK/st. mer än konventionella t-shirts. Om kunder utvärderar enbart på pris kommer dessa varor inte att kunna offereras.
- Import av varor från låglöneländer som Kina prispressar branschen. Om kunden fokuserar alltför mycket på pris är risken stor att få varor som är producerade under oseriösa förhållanden (exempelvis utifrån en miljöaspekt), t.ex. en plastskiva i en skärm till en keps som är producerad av plast som inte är miljövänlig.
- Leverantörer vill kunna leverera varor med bra kvalitet.
- Få möjlighet att kunna ta kontakt med myndigheterna för att kunna sälja in sina varor och tjänster.

¹⁵ Corporate Social Responsibility

7.2.4 Erfarenheter från (nuvarande) ramavtal

Positiv aspekt:

- Det ger ett mervärde i leverantörernas marknadsföring att vara ramavtalsleverantör till staten.

Som negativa aspekter har leverantörerna lyft upp följande:

- Svårigheten att i förväg specificera ett eventuellt kommande behov i en varukorg.
- Administrativt merarbete att samtliga fem leverantörer har skyldighet att svara vid förnyad konkurrensutsättning (även då leverantörer inte har varan i sitt sortiment).
- För många leverantörer - minska antalet till tre.
- Avropsblankett behöver formateras/revideras. Det finns i dagsläget icke-expanderande rutor i avropsblanketten.

7.2.5 Hållbarhet

Leverantörer har ISO eller likvärdigt vad gäller kvalitets- och miljösystem, samt uppförandekod.

Avropande myndigheter efterfrågar inte miljövänliga varor. Fokus är istället på lägsta pris.

Statens inköpscentral bör ställa krav på att leverantörer ska vara anslutna till FTI¹⁶ (tidigare REPA), El-Kretsen och liknande.

7.2.6 Avropsordning

Leverantörer föredrar komboavtal och förnyad konkurrensutsättning framför rangordnade ramavtal.

7.2.7 Ramavtalets omfattning – sortiment/utbud

Det är svårt att utforma en varukorg som passar samtliga avropande myndigheters behov. Leverantörerna har förmåga och kapacitet att hantera specialbeställningar, det är en prisfråga.

7.2.8 Kvalitetsparametrar för tryck

Certifierad grafisk produktion används inte som kvalitetsparameter inom tryck vad gäller profil- och presentartiklar. Brister i tryckkvalitet faller inom felansvar.

¹⁶ FTI står för Förpacknings & tidningsinsamlingen.

Underleverantör trycker oftast på plats, t.ex. i Kina. För att kunna reklamera fel på leverans kräver leverantörer i Kina att det är fel på minst 2 % av antalet levererade varor. Producenter i Kina har framställt önskemål om att höja gränsen till 5 %.

7.2.9 Prissättning

Prissättning ska ske enligt sund affärs ekonomi och den satta rabatten ska gälla. Varje år kommer i regel en ny prislista från importör. I övrigt saknas "listpriser". Det är mestadels US Dollar som styr prissättningen.

7.2.10 E-handel

Beställningar från myndigheter tas till 80 % emot via mail/telefon och till 20 % via myndighetens e-handel. Beställningar via mail fungerar mycket bra.

Kostnaden för att ansluta till myndigheters e-handelssystem uppgår till ca 20 000-25 000 SEK. Uppgift om hur stora inköpsvolymerna som krävs för att täcka anslutningskostnaden saknas.

För att täcka kostnaderna för att sätta upp en kundanpassad webbshop krävs att omsättningen är mellan 300 000 – 500 000 SEK per webbshop. Om webbshop sätts upp bör det även regleras vem som äger varorna i webbshoppen.

Alla leverantörer kan sända e-fakturor.

7.2.11 Webbshop och lagerhållning

Vid kundanpassade webbshop behöver frågor rörande äganderätt och skyldighet att köpa ut lagret när kontraktet avslutas regleras.

7.2.12 Leveranstider och leveranssäkerhet

Leveranstiden beror på var varorna kommer ifrån. Om varorna finns i Sverige är leveranstiden 1-2 dagar, respektive en vecka med tryck. Leverans från Kina kan ta upp emot tre månader. De största exportländerna är Kina, Bangladesh, Pakistan, Vietnam och Kambodja. En del textilier exporteras även Portugal och Marocko.

7.2.13 Förslag på utvärderingskriterier i eventuell ramavtalsupphandling respektive förnyad konkurrensutsättning

SBPR lämnar förslag på nedanstående utvärderingskriterier:

- Pris
- Kvalitet (case) – kreativitet
- Miljö

7.2.14 Presentation av utbud

Utbud presenteras bäst genom elektroniska kataloger på respektive leverantörs hemsida. Det är inte möjligt att upprätthålla en katalog med samtliga grossisters varor i en sökmotor. Det skulle medföra att en uppdaterad katalog med ungefär fyra miljoner varor löpande måste uppdateras.

Det går att söka på varor som ligger i webbshop (varukorg eller återkommande beställningar).

7.3 Möte med leverantörer

7.3.1 Om leverantörsmöten

Separata möten har hållits med fem ramavtalsleverantörer enligt en i förväg fastställd agenda. På mötena har projektledare, projektmedlem/administratör och biträdande ramavtalsförvaltare deltagit från Statens inköpscentralens sida samt företrädare för respektive leverantör. Diskussionspunkterna framkommer i huvudsak nedan.

7.3.2 Utveckling inom branschen m.m.

Leverantörerna lyfter bl.a. upp följande som trender inom branschen idag:

- Alltmer kravställningar på kopplingar till IT-lösningar, kunders intranät m.m.
- Ökade krav på att leverantör kan äga och lagerhålla varor.
- Ökat intresse för miljön (gäller dock inte myndigheter som istället fokuserar mer på kostnad).
- Leverantörernas arbete med CSR-frågor har ökat.
- Ökat kundintresse för kvalitetsvaror.
- Större efterfrågan av moderiktiga profilkäddor.

7.3.3 Största utmaningen i dagsläget

Exempel på en del av de utmaningar som lyfts fram är:

- Lönsamhet (små marginaler och ökade krav från kunder).
- Valutförändringar (merparten av leverantörernas artiklar tillverkas utomlands och styrs till stor del av dollarns utveckling).
- För korta ledtider vid förnyad konkurrensutsättning.

7.3.4 Erfarenheter från nuvarande ramavtal

Sammanfattning av de erfarenheter som lyfts fram rörande nuvarande ramavtal framkommer nedan.

Positiva

- Avropsform kombo.
- Avrop genom förnyad konkurrensutsättning borgar för att avropande myndigheter får bra priser.
- Kunskapsnivån hos avropande myndigheter har ökat – särskilt hos de som avropar ofta.
- Avropsblankett hjälper till att höja kvalitetsnivån på förfrågningar.

Negativa

- Få myndigheter som använder ramavtalet.
- För många antagna ramavtalsleverantörer, vilket medför att det blir större konkurrens och minskat utfall vid förnyad konkurrensutsättning i förhållande till nedlagda resurser.
- Kompetensnivån hos en del avropande myndigheter.
- För stort fokus på kostnad/lägsta pris vid förnyad konkurrensutsättning.
- Tillkommande kostnad för prov/kundanpassat tryck.
- Kort svarstid vad gäller förfrågningar och korta leveranstider.

7.3.5 Certifieringar för kvalitets- och miljösystem eller likvärdig

Fyra av fem ramavtalsleverantörer har certifierade tredjepartskontrollerade kvalitets- och miljösystem. En ramavtalsleverantör har egna system som följer ISO-principerna.

7.3.6 Hållbarhet

Miljövänliga varor

Samtliga varor ska tillverkas enligt Reach. Det är Kemikalieinspektionen som inspekterar varor och godkänner att vissa särskilt farliga ämnen släpps ut på marknaden.

Leverantörer kan erbjuda miljövänliga varor inom varje segment. Det är dock inte så många avropande myndigheter som efterfrågar miljövänliga varor. I dagsläget kostar miljövänliga varor generellt sett ca 10-15 % mer (beroende på produktkategori).

Certifikat och miljömärken

Varor som framställts med material från hållbart skogsbruk kan levereras. Detta efterfrågas dock inte inom det begränsade sortimentet av papper och trä som omfattas av ramavtalet.

Exempel på viktiga märken/kriterier är EU-blomman, Svanen, GOTS och Öko-tex.

Sociala krav – uppförandekod (code of conduct)

Leverantörer arbetar aktivt med CSR-frågor. Kontroll av att uppställda krav uppfylls sker i huvudsak genom egenkontroll (leverantörernas egna uppgifter) i kombination med kontroll på plats vid behov. Även stickprover kan genomföras vid större leveranser.

7.3.7 Eventuella anbudsområden, avropsordning m.m.

Leverantörer förespråkar att nuvarande anbudsområde (rikstäckande) och avropsordning (kombo) med färre leverantörer bibehålls. Majoriteten av leverantörerna anser även att den aktuella beloppsgränsen för rangordning, dvs. 10 000 SEK, bör behållas.

7.3.8 Varukorg – sortiment/utbud

Det bör finnas artiklar som uppfyller miljökriterier. Elektroniktillbehör prisjusteras frekvent, hänsyn till detta bör tas hänsyn till vid en kommande upphandling. Leverantörerna har delade åsikter kring varukorgens omfattning, vissa anser att den bör behållas i sin nuvarande omfattning medan andra anser att varukorgen bör minskas.

7.3.9 Rabatt utanför varukorgen

Majoriteten av leverantörerna förespråkar att rabatt ska utgå på de i branschen accepterade bruttoprislistorna. Vad som utgör ”övrigt tillgängligt sortiment” kan behöva förtydligas.

7.3.10 Specialbeställning

Specialbeställningar är inte vanligt förekommande. Leveranstiden för specialbeställningar varierar och kan uppgå till tre – fyra månader vid frakt med båt.

7.3.11 Kvalitetsparametrar för tryck

Certifierad grafisk produktion¹⁷ används inte som kvalitetsparameter för tryck inom profil- och presentartiklar. Vad gäller kvalitetsfel avseende tryck faller detta inom felansvaret.

7.3.12 Prissättning

Majoriteten av leverantörerna tycker att dagens prissättning fungerar bra. Dock bör prisjusteringsklausulen ändras till att följa valutaförändringar (särskilt USD).

¹⁷ Certifierad grafisk produktion (CGP) baseras på den internationella tryckstandarden ISO 12647-2 samt flera andra kringliggande ISO-standarder. Certifieringen omfattar följande sju delmoment:

- Beträktningsljus och omgivningsljus
- Digitalt material (mottagning, kontroll och beredning)
- Bildskärmar för färgbetraktning
- Pappersbaserade förprovtryck
- Tryckformsframställning
- Tryckprocess
- Kvalitetsuppföljning

7.3.13 Webbshop och/eller lagerhållning

Efterfrågan på kundanpassad webbshop är i dagsläget låg (kanske 3-4 per år) och de som finns används i ringa utsträckning. Eventuellt bör kundanpassad webbshop ändå finnas med som möjlighet på ramavtalet. En leverantör lyfter fram att det i så fall bör tydliggöras att detta inte innefattar extern webbshop som riktar sig till tredje man, t.ex. studenter vid universitetet, med de risker som detta innebär vad gäller betalningsförmåga m.m.

Möjlighet för avropande myndigheter att låta leverantörer lagerhålla artiklar bör bibehållas. Det kan möjligen kompletteras med reglering av ägande av lager, utfakturering av lager vid låg eller obefintlig omsättning.

7.3.14 Förslag på utvärderingskriterier i ramavtalsupphandling

Leverantörerna har lämnat bl.a. följande förslag på utvärderingskriterier i en kommande upphandling:

- Pris
- Case (2 st. är tillräckligt)
- Förädlingskvalitet
- CSR
- Miljö
- Certifiering
- Rådgivning

7.3.15 Förslag på utvärderingskriterier i eventuell förnyad konkurrensutsättning

Nedanstående förslag har lämnats vad gäller utvärderingskriterier i eventuell förnyad konkurrensutsättning:

- Befintliga utvärderingskriterier är bra¹⁸
- Pris¹⁹
- Case
- Miljöaspekter/miljöfrämjande åtgärder
- Hållbarhet
- Leveranstid

7.3.16 Transformativa lösningar

Det föreligger hos leverantörerna diskrepans mellan huruvida transformativa lösningar bör ingå i nästa eventuella ramavtal eller inte. En del lyfter fram att utbudet och efterfrågan i dagsläget är lågt, medan andra menar att det bör finnas med för att möjliggöra för avropande myndigheter att ligga i framkant i den närmast kommande utvecklingen.

¹⁸ Utvärderingskriterium vid förnyad konkurrensutsättning framkommer av kravkatalog i Kammarkollegiets förfrågningsunderlag Profil- och presentartiklar, Dnr 96-5-2015, s. 69 ff.

¹⁹ Avropande myndigheter utvärderar i dagsläget mest till lägst pris.

7.3.17 Avtalsvillkor

Specificering av lämnad rabatt på faktura

Leverantörernas åsikter beträffande huruvida det är praktiskt och administrativt möjligt att specificera lämnad rabatt på faktura skiljer sig åt. En del leverantörer redovisar redan idag lämnade rabatter på faktura.

Synpunkter som lyfts fram i övrigt rörande specificering av lämnad rabatt på faktura är bl.a:

- Extra manuell hantering krävs, vilket är betungande med hänsyn tagen till att det är fråga om många små ordar.
- Det är bättre att kontrollera att korrekt rabatt har lämnats vid revision.
- Det finns en viss svårighet att specificera varorna i olika områden.

Sanktionsmöjligheter

Leverantörerna är positivt inställda till att sanktionsmöjligheter finns (såsom exempelvis varning, karantän, uppsägning) och att de realiserar om någon leverantör inte skulle uppfylla ställda krav under avtalsperioden.

Övrig statistikredovisning

Inför kommande upphandling bör det tydligt specificeras hur övrig statistik ska redovisas – gärna både i ramavtal och inför avtalsstart för att leverantörerna ska kunna förbereda sina system för detta.

7.3.18 Presentation av utbud

Respektive leverantörs utbud presenteras i dagsläget främst genom kataloger (elektroniska – med sökmöjlighet på leverantörs hemsida, PDF och i förekommande fall E-viewer) samt i (leverantörs) webbshop. Papperskataloger efterfrågas i allt mindre omfattning.

7.3.19 Förslag på förändringar/förbättringar

Leverantörerna har gett synpunkter inför eventuell upphandling:

- Ramavtalsområdet är inte lämpligt att ha som ett pilotprojekt för e-handel.
- Minska antalet leverantörer till tre stycken med oförändrad beloppsgräns för rangordning.
- Ställ högre omsättningskrav.
- Ställ tuffare och tydligare kriterier på miljö, CSR och premiera tredjepartscertifieringar.
- Förtydliga i ramavtal om extern webbshop ska innefattas och, om ja, vem som ska ta risken för tredje mans betalningsförmåga.
- Förtydliga vad gäller konsultation och rådgivning.
- Förtydliga vilka olika utvärderingskriterier som är möjliga vid förnyad konkurrensutsättning och ge exempel i vägledning.
- Fortsatt standardiseringsarbete av avropsblanketter och mallar.

- Prisjusteringsklausul – hänsyn behöver tas till indexreglering (dollar) – särskilt på varukorg och leveransavtal.
- Förbättrad möjlighet för leverantörer att kontakta/informera avropande myndigheter.
- Mer utbildning/information till avropande myndigheter rörande vad ramavtalet omfattar m.m.
- Ha längre svarstid för att besvara förfrågningar vid förnyad konkurrensutsättning.

7.3.20 Sammanfattning av leverantörsmöten

Leverantörerna har sammanfattningsvis lyft fram i huvudsak följande:

- Bibehåll nuvarande avropsform kombo och utformning av ramavtalet.
- Se över antalet ramavtalsleverantörer.
- Bibehåll nuvarande prissättning, men utred om det går att förtydliga vad gäller rabatter.
- Ställ krav på CSR.
- Lyft fram miljövänliga varor i varukorgen.
- Lyft fram möjlighet att efterfråga varor som uppfyller miljökriterier vid förnyad konkurrensutsättning.
- Lyft fram möjlighet att utvärdera utifrån andra kriterier än pris.
- Presentation av respektive leverantörs utbud sker i huvudsak genom elektroniska kataloger på leverantörs hemsida och webbshop.
- Tydligare information och mallar för avrop till avropande myndigheter efterfrågas.

8 Hållbarhet

Förstudieprojektet har varit i kontakt med upphandlingsmyndigheten för att få vägledning i vilka krav som kan vara lämpliga att ställa i en eventuellt kommande upphandling. De miljökrav som ställdes i den tidigare ramavtalsupphandlingen behöver ses över och omrevideras.

Profil- och presentleverantörernas leverantörsled är långa och komplexa. Leverantörerna i Sverige kan ha mellan 300 till 800 stycken olika underleverantörer som kan vara grossister eller tillverkare med egna fabriker. Tillverkning av profilkläder, sportkläder och textilprodukter som laptopfodral och tygkassar sker ofta i Asien, i hög utsträckning i Kina men även i länder som Indien, Indonesien och Bangladesh.²⁰

Produktionen av kläder och textilprodukter i Asien kan innebära risk för brott mot mänskliga rättigheter och dåliga arbetsvillkor. Generella problem är långa arbetsdagar, låga löner, korta och osäkra anställningar och oorganiserad arbetskraft. Det finns stora sociala risker även i mellanleden som blekning, färgning, spinning och vävning. Fabrikerna har ofta bristfällig arbetsmiljö, och arbetare kan utsättas för hälsofarliga kemikalier.²¹

Bomullsodling är världens mest kemikalieintensiva jordbruk och kräver mycket vatten för att växa. Detta för med sig stora risker för påtaglig miljöpåverkan.²²

Många företag arbetar aktivt med att ta sitt sociala ansvar och kontinuerligt arbeta med CSR-frågor, för att på så sätt göra mer än vad lagen kräver i produktionsländerna. Det rör sig således om en högre grad av frivilligt åtagande. Det har framkommit vid leverantörmötena att samtliga leverantörer arbetar aktivt med sitt CSR-arbete. Det är inte heller ovanligt med sociala uppförande koder i branschen s.k. code of conducts. Vid referensgruppsmötet framkom att det viktigt att det ställs krav på arbetsvillkor.

8.1.1 ILO:s kärnkonventioner

Kravställningen i en eventuellt kommande upphandling bör ta hänsyn till Internationella arbetsorganisationens (ILO)²³ åtta kärnkonventioner, därtill bör även Förenta Nationernas (FN) barnkonvention samt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna beaktas.

Det är viktigt att kontrakten innehåller villkor för rätten att avsluta kontrakt i de fall krav och villkor inte är uppfylls. ILO har utarbetat cirka 200 konventioner om rättigheter i

²⁰ Swedwatch, Riskanalyser av utvalda produkt- och tjänstekategorier under Kammarkollegiets ramavtal s. 34f

²¹ Ovan a.a. s. 36

²² Ovan a.a. s. 37

²³ International Labour Organization

arbetslivet. Åtta konventioner har ansetts särskilt viktiga och lyftes 1998 fram som ILO:s kärnkonventioner. Kärnkonventionerna ska fungera som en miniminivå för arbetsrätt som gäller alla stater och arbetstagare. Det är därför viktigt att ramavtalsleverantörer kan säkra upp leverantörskedjan bakåt.

ILO:s åtta kärnkonventioner som särskilt bör beaktas är:

Nr 29 – Om tvångs- eller obligatoriskt arbete

Nr 87 – Om föreningsfriheten och organisationsrätten

Nr 98 – Om organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten

Nr 100 – Om lika lön för män och kvinnor

Nr 105 – Om tvångsarbete

Nr 111 – Om diskriminering vid anställning och yrkesutövning

Nr 138 – Om minimiålder för arbete

Nr 182 – Förbud mot barnarbete

8.1.2 Kandidatförteckning

I oktober 2008 publicerade den europeiska kemikaliemyndigheten Echa en lista över särskilt farliga ämnen. Denna lista kallas för kandidatförteckningen. Ett ämne som står med på kandidatförteckningen omfattas av särskilda krav på information, anmälan och tillstånd.

Ämnen som kan föreslås till kandidatförteckningen är ämnen som har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, så kallade särskilt farliga ämnen.

Ett krav som därför bör användas för samtliga varor är krav på innehåll av särskilt farliga ämnen (kandidatförteckningen). Det är enligt Upphandlingsmyndigheten även ett lagkrav som många leverantörer är omedvetna om. För att uppfylla detta krav bör anbudsgivaren ha ett fungerande kvalitetsledningssystem där kemikaliekontroll ingår.

8.1.3 Krav på textilier

Textilbranschen är en kemikalieintensiv bransch. Kemikalier används under hela tillverkningsprocessen, från processkemikalier vid fiberframställning, blekning, färgning etc. till kemikalier som tillsätts den färdiga varan för att ge den vissa egenskaper som flamskyddsbehandling och impregnering. För textila varor bör Upphandlingsmyndighetens kriterier på basnivå användas (listade nedan).

- Rutiner för kvalitetssäkring
- Färgämnen
- Flamskyddsmedel
- Alkylfenoletoxilater
- Formaldehyd
- Mjukgörare
- Antimikrobiell funktion
- Vattenavvisande behandlingar
- Smuts-och oljeavvisande funktion
- Innehåll av särskilt farliga ämnen (kandidatförteckning)
- Socialt ansvarstagande produktion

För att ge upphandlande myndigheter möjlighet att i avropet välja varor som är bättre ur miljösynpunkt vore det bra att ställa krav på att leverantörerna i produktkatalogen ska ange uppgifter om:

- vilka varor som innehåller ämnen på kandidatförteckningen
- vilka varor som uppfyller kriterierna för något miljömerke
- vilka material varorna är tillverkade av

Sett till statistiken vad gäller avrop via varukorgen kan man konstatera att en av de mest avropade artiklarna är kulspetspenna i plast (35,53%) medan miljöalternativet till denna kulspetspenna har avropats i betydligt mindre utsträckning (13,11%). Vad gäller den miljövänliga blyertspennan har denna inte avropats överhuvudtaget enligt statistiken. Ramavtalsleverantörerna är förvånade över att det inte avropas mer ”miljövänliga” varor.

8.1.4 Riskklassning av ramavtal

Swedwatch har under hösten 2015, med tilläggsuppdrag våren 2016, på Statens inköpscentral vid Kammarkollegiets uppdrag, genomfört en riskanalys av ett urval av ramavtal, däribland Profil- och presentartiklar, utifrån bedömningen av var det förekommer sociala risker i produktionskedjan.²⁴

Riskklassningen är gjord med en färgkodning, färgkodningen innehåller tre olika färger som fungerar som en indikator för hur riskerna ser ut i olika branscher, där rött är den allvarligaste. Rött innebär att det föreligger hög risk för brott mot mänskliga rättigheter, arbetsrätt och korruption. Orange innebär att det föreligger medelstor risk för brott mot mänskliga rättigheter, arbetsrätt och korruption och slutligen beige som innebär att det finns liten risk för brott mot mänskliga rättigheter, arbetsrätt och korruption.

Swedwatch har kategoriserat riskerna utifrån 1) mänskliga rättigheter, 2) rättigheter i arbetslivet och 3) korruptionsrisker. Den sammantagna riskanalysen för Profil- och presentartiklar är rött. Utifrån de olika riskgrupperna klassificeras ramavtalet rött för 2)

²⁴ Swedwatch, Riskanalyser av utvalda produkt- och tjänstekategorier under Kammarkollegiets ramavtal s. 1.

rättigheter i arbetslivet respektive orange för 1) mänskliga rättigheter och 3) korrupsionsrisker.

Ramavtalet karakteriseras av att det omfattar många artiklar och att avropande myndigheter själva väljer vad de vill köpa in för artiklar. Vidare är det fråga om långa och komplexa leverantörsled.

Sammanfattningsvis fann Swedwatch följande risker vid sin riskanalys av Profil- och presentartiklar.²⁵

- Tillverkning i Asien innebär risker för låga löner, extrem övertid, brister i arbetsmiljö och säkerhet och obefintliga eller inskränkta fackliga rättigheter.
- Arbetsmiljö- och säkerhetsrisker är särskilt stora inom produktionen av keramik och glas där produktionen kan ske i dammiga och varma miljöer.
- Migrantarbetare förekommer i stor utsträckning i tillverkningsländerna Kina, Sydkorea och Vietnam och även på bomullsodlingar. Migrantarbetare är särskilt utsatta för undermåliga arbetsvillkor och inskränkningar i arbetsrätten. Problem kopplade till migrantarbetare är bland annat låga löner, tvångsarbete, beslagtagna pass, anställningsavgifter, svåra arbetsvillkor, undermåliga boendeformer och olika former av diskriminering och övergrepp.
- Bomull odlas i länder som Pakistan, Indien och Uzbekistan. Odlingen är extremt kemikalieintensiv och innebär miljörisker i form av utsläpp av kemikalier till vatten och mark, samt en påtaglig hälsorisk för arbetarna. Arbetet är tungt och det finns risk för barnarbete och tvångsarbete. Ekologiskt och etiskt certifierad (tex. Fairtrade) bomull minskar de miljömässiga och sociala riskerna.
- Färgning och blekning av bomullstextil är förenat med arbetsmiljörisker och utsläpp av kemikalier till vatten och mark i länder som Indien och Kina. Även polyesterframställning kan orsaka kemikalieutsläpp och är extremt energikrävande.
- Plastproduktion i Asien innebär arbetsmiljö- och säkerhetsrisker då det innebär hantering av farliga kemikalier och det föreligger en explosionsrisk.

²⁵ Ovan a.a. s. 43.

9 Överprövningsmål inom området

Projektet har gjort sökningar på ett flertal databaser för att undersöka huruvida det är en överprövningsbenägen bransch. Sökningar har gjorts på orden ”presentartiklar” samt ”profilartiklar”. Vidare har sökningar gjorts på samtliga befintliga ramavtalsleverantörers namn och samtliga leverantörer som lämnade anbud i den föregående upphandlingen.

Projektets slutsats är att det inte är en överprövningsbenägen bransch även om antalet överprövningar ökat något det senaste året. Under 2016 har ett mindre antal ansökningar om överprövning gjorts, en avseende Örebro läns upphandling samt två avseende Region Skånes upphandling.

10 Relevant lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd

10.1 Förordningar och direktiv

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG om allmän produktsäkerhet, införlivas i svensk rätt genom Produktsäkerhetslagen (2004:451).

11 Elektroniska anbud

Statens inköpscentral använder sig av elektronisk upphandling och systemet TendSign för hantering av alla upphandlingar, ansökan, förfrågningsunderlag, anbud och avtal. En eventuellt kommande upphandling inom ramavtalsområdet kommer att genomföras i TendSign. Avtal kommer att signeras elektroniskt.

12 Förvaltning

Det befintliga ramavtalet på området omfattar ett brett sortiment av profil- och presentartiklar. Inom området ingår även förädlings tjänster, konsultation, lagerhållning med eller utan webbshop samt transformativa lösningar. I stort har ramavtalet fungerat väl. Ett problem som behöver ses över och förtydligas är rabatter på övrigt sortiment som inte lämnas till kund i enlighet med det befintliga ramavtalet. Ramavtalsleverantörerna har, enligt ramavtalet, alltid en skyldighet att ge offererad rabatt på övrigt sortiment (exklusive varukorg).

För att kunna genomföra ett bra uppföljningsarbete är det viktigt att tydligt definiera övrigt sortiment och specialbeställningar. Det skulle även underlätta det fortsatta revisionsarbetet om det på varje faktura specificerades vilken rabatt som lämnats på respektive avropad vara.

För de flesta av ramavtalsleverantörerna publiceras grossistkatalogerna på respektive leverantörs hemsida. Endast varukorgens priser och specifikationer publiceras på avropa.se. En av svårigheterna med detta är att det är många kataloger och det därför är svårt för avropande myndigheter att skapa sig en överblick. I övrigt fungerar konstruktionen väl.

I det nu gällande ramavtalet ska leverantörerna lämna statistik en gång per år. Ur förvaltningssynpunkt blir kontrollen effektivare och korrigeringar enklare om relevant statistik lämnas i samband med kvartalsredovisningen. Statistik som inte medför mervärde i förvaltningsarbetet bör inte efterfrågas.

13 E-beställningar

En viktig förutsättning för de standardvaror som förstudien omfattar, är att dessa enkelt kan avropas. Ett sätt att möjliggöra enkla avrop är via någon form av webbshop som ramavtalsleverantören tillhandahåller. Denna webbshop måste kunna samverka med kundernas e-handelssystem för att klassificeras som e-handel.

Det framkom under möten med leverantörer att markanden är tämligen omogen vad gäller e-handelsfrågor. Befintliga leverantörer kan erbjuda kundunika webbshoppar, dock är det ingen leverantör som i dagsläget arbetar med direktkoppling till någon myndighets e-handelssystem utan det sker då viss manuell påläggning.

Enligt organisationen Svensk Branschförening för Profil- och Reklamartiklar (SBPR) uppgår kostnaden för att ansluta till myndigheters e-handelssystem till ca 20 000-25 000 SEK. Uppgift om hur stora inköpsvolymerna som krävs för att räkna hem anslutningskostnaden saknas.

Eftersom det rör sig om en mycket stor mängd varor (tiotusentals) kan det vara svårt och tidsödande att lägga in all information i e-handelssystem. Därtill är profil- och presentområden ett område där myndigheterna ofta vill sätta sin egen logotyp eller dylikt på varan vilket innebär att tilläggsvalen kan bli många.

13.1.1 E-handel och varukorg

Under förstudien har möjligheterna med e-handel diskuterats. Där fokus främst har varit att eventuella varukorgsartiklar skulle kunna utgöra grunden för val i ett e-handelssystem. Typiskt sätt så lämpar sig varukorgar väl för e-handel eftersom det rör sig om på förväg specificerade varor, både till typ och antal. Varukorgen för Profil- och presentartiklar kan ur denna synvinkel anses vara lämplig, det finns dock aspekter som talar mot att Profil- och presentartiklar skulle lämpa sig för e-handel. Den problematik som uppstår är att varorna i varukorgen bör gå att förädla. Om varukorgens funktion följer hur det befintliga ramavtalet ser ut ska det således vara möjligt att avropa ur varukorgen och sedan därtill förädla varan med t.ex. en myndighets logotyp. Det innebär att även möjligheterna för placering av tryck och dess storlek behöver anges på förhand för att beställningen ska kunna göras i ett e-handelssystem.

Förstudieprojektet har tillsammans med ansvarig ramavtalsförvaltare och Statens inköpscentrals e-handelsexpert genomfört en undersökning vad avser möjligheterna till e-handel inom området Profil- och presentartiklar. Befintliga ramavtalsleverantörer har fått inkomma med uppgifter om hur den befintliga varukorgen skulle kunna anpassas till en "e-handelsvarukorg". Där man utgått från en Excel-version av Svekatalogen (SFTI-standard) som då skulle kompletteras med de kolumner som behövs vid en kommande upphandling.

Resultatet skiftar bland de olika leverantörerna, dock har vissa leverantörer presenterat uppgifter som visar på att det är möjligt att presentera de uppgifter som är nödvändiga för att kunna göra avrop via t.ex. ett e-handelssystem. Förstudieprojektet rekommenderar därför att ett eventuellt upphandlingsprojekt fortsätter att utreda möjligheterna med e-handel, med förbehållet och begränsningen att branschen idag är relativt omogen vad gäller e-handel och att varukorgen kan komma att behöva förändras jämfört med den befintliga varukorgen i det nu gällande ramavtalet. Främst på grund av antalet val som på förhand behöver specificeras och som går utöver kravställningen i det befintliga ramavtalet.

13.1.2 E- faktura

Vid leverantörsmötena har framkommit att samtliga leverantörer kan skicka e-fakturor. Det framkom även under referensgruppsmötet att samtliga myndigheter som begärt e-faktura hade erhållit sådan.

14 Rekommendation

Då ramavtalet nyttjas av uppskattningsvis 150 myndigheter och 2015 omsatte ca 28 Mkr samt att myndigheterna i enkätsvaren uttryckt att de är fortsatt intresserade av att använda ramavtalet så är projektgruppens rekommendation att en upphandling bör genomföras.

15 Källförteckning

15.1 Möten med myndigheter

- Försvarsmakten
- Kriminalvården
- Skatteverket
- Skolverket
- Regeringskansliet
- Södertörns högskola

15.2 Inkomna synpunkter från myndighet

Synpunkter har under förstudien inkommit från Linköpings universitet

15.3 Möten med leverantörer

Möten har hållits med nedanstående leverantörer:

- MER i Textil & Reklam Östersund AB, 5562912278
- Roupéz Profile AB, 5569281149
- Prendo AB, 5562626233
- Master Design Sverige AB, 5563479178
- TriffiQ Företagsprofilering AB, 5565826673

15.4 Möte med branschorganisation

Projektgruppen har haft möte med Svensk Branschförening för Profil- och Reklamartiklar (SBPR).

15.5 Enkätutskick till myndigheter

Enkät till myndigheter – Profil- och presentartiklar, gick ut till 340 mottagare och besvarades av 187 respondenter vilket ger en svarsfrekvens på 55 %. Enkäten publicerad: 04 april - 02 maj 2016.

15.6 Referenslitteratur och andra källor

Dokument och litteratur:

- Förfrågningsunderlag från Kammarkollegiet – Profil- och presentartiklar, Dnr 96-5-2013
- Revision av ramavtalsleverantörer inom ramavtalsområdet – Profil- och presentartiklar
- Swedwatch, Riskanalyser av utvalda produkt- och tjänstekategorier under Kammarkollegiets ramavtal, 2015-12-16, uppdaterad 2016-03-30

Elektroniska källor:

http://www.grafiska.se/bransch/foreningar_natverk/sgm_3/cgp_-_certifierad_grafisk_produktion_1/certifiera_sig_enligt_cgp_1 2016-05-12

<http://www.medvetenkonsumtion.se/markning/gots-2/> 2016-06-08

<http://www.svanen.se/Om-oss/Fragor-och-svar/EU-Blomman/> 2016-06-07

<http://www.svanen.se/Om-oss/Fragor-och-svar/Svanen/> 2016-06-07

<http://www.textilia.se/sidor.aspx/56> 2016-06-08

Rättsfall:

- Kammarrätten i Stockholms beslut 2014-01-24, mål nr 6906-13
- Kammarrätten i Göteborgs beslut, 2016-02-02, mål nr 5865-15
- Förvaltningsrätten i Malmös dom, 2016-03-07, mål nr 635-16
- Förvaltningsrätten i Malmös dom, 2016-03-07, mål nr 705-16
- Kammarrätten i Göteborgs dom, 2016-04-13, mål nr 434-16